

ПРАФЕСАР БЕКІШ
У ЛІКУ ЗНАКАМІТЫХ
ВУЧОНЫХ СТАГОДДЗІЯ

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ ГАЗЕТЫ
БЕЛАРУСАЎ ЛАТВІІ
«ПРАМЕНЬ» У МІНСКУ

ПАБРАЦІМЫ. ПЛЁН НАВУКОВЫХ
КАНТАКТАЎ БЕЛАРУСКІХ
І УКРАЇНСКІХ ДАСЛЕДЧЫКАЎ

МЕЛОДЫЯ ФАРБАЎ Аляксандра УВУКАВА

СЛОНІМЦЫ Ў ЗАМЕЖЖЫ

АПАВЯДАННЕ
Генадзя АЎЛАСЕНКІ
«ЛЯСНОЕ ВОЗЕРА»

КВЕТКІ Ў НЕБЕ ДЛЯ
Кацярыны МАЗАКОВАЙ

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

8 снежня 1999 года

Цана 40 000 рублёў

№ 49 (2659)

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 1955 г.

ФЕСТИВАЛІ

ЗАКЛЮЧНЫЯ АКОРДЫ

Кіно па-ранейшаму застаецца адным з любімых відаў мастацтва — гэта пацвердзіў VI Міжнародны кінафестываль краін СНД і Балтыі "Лістапад-99". Сёлетні кінафорум, на якім былі прадстаўлены 17 фільмаў з 9 краін, сабраў больш за 30 тысяч гледачоў. І гэта не выпадкова: традыцыйна на "Лістападзе" дэманструюцца толькі лепшыя кінастужкі з добрым "паслужным спісам".

Гледачоў вітае прэзідэнт "Лістапада" Расціслаў ЯНКОЎСКІ.

з Міхаілам Ульянавым у галоўнай ролі. Гэта гісторыя пра тое, як правінцыяльны пенсіянер, ветэран Вялікай Айчыннай вайны, не дабіўшыся справядлівага пакарання для нягоднікаў, якія згвалтавалі яго ўнучку, вырашае самастойна адпомсціць злачынам.

Прыз журы кінамастаграфістаў за лепшы фільм атрымаў "Барак" В. Агароднікава (у ролях Ніна Усатова, Леанід Ярмольнік, Яўгеній Сідзіхін). Маленькі ўральскі гарадок, 1953 год. Героі фільма — жыхары аднаго са шматлікіх баракаў, людзі розных нацыянальнасцей, са сваімі традыцыямі, бедамі, трывогамі, светлым кананем.

Прыз за лепшую рэжысуру прысуджаны Аляксандру Сакураву за фільм "Малох" (у галоў-

ных ролях Алена Руфанова, Леанід Мазгавой). Карціна расказвае пра адзін дзень з жыцця Адольфа Гітлера і Евы Браўн. Рэжысёра менш за ўсё цікавіць ваенныя рэаліі таго часу, уся яго ўвага скіравана на псіхалогію ўзаемаадносін Гітлера і Евы.

Прызны кінапрэсы атрымалі: за лепшую жаночую ролю — Ніна Усатова ("Барак"), за лепшую мужчынскую ролю — Эвальд Аавік ("Георгікі", Эстонія).

Акрамя таго, спецыяльныя прызы ўручылі спонсары фестывалю — кампаніі "Schwarzkopf & Henkel", "Vesso-Bel", "Belavia", "Print team", Беларускі саюз моладзі і Мінскі фарфоравы завод.

(Заканчэнне на 2-й стар.).

ПРЭМ'ЕРЫ

Прэм'ерай "Сястра мая Русалачка" адкрыў новы тэатральны сезон Дзяржаўны тэатр юнага гледача. Спектакль пастаўлены Людмілай Разумоўскай па казцы Ханса Крысціана Андэрсена і прызначаны як для дзяцей, так і для дарослых гледачоў — паклоннікаў чыстых і светлых гісторый добрага казачніка.

У ролі Русалачкі (на здымку) актрыса Ала ПАПЛАЎСКАЯ.

БелТА.

НАПЯРЭДАДНІ СТАРТАЎ

МОТАСПОРТ. Прыемнае паведамленне прыйшло з Міжнароднай федэрацыі мотаспорту. Горад Ваўкавыск пазначаны на спартыўнай карце як месца правядзення чэмпіянату свету па мотакросу ў 2000 годзе на матацыклах з каляскамі.

Гэтая падзея абрадуе ў першую чаргу аматараў мотаспорту. У раённым гарадзе ў нас чэмпіянаты свету не праводзіліся. І ў той жа час ужо цяпер такое паведамленне стала галаўным болам для арганізатараў. Як вядома, самае прэстыжнае спаборніцтва года за патрабуе немалых фінансавых затрат. Адзін прызавы фонд цягне на 30 тысяч долараў ЗША, а чэмпіянату, намечанаму на 25 чэрвеня, спатрэбіцца і ўладкаванне трасы мотакросу, і расходы

па прыёму гасцей. Мясцовая ўлада гарыць жаданнем правесці гэты чэмпіянат, але вельмі спадзяецца і на дапамогу рэспубліканскіх структур.

ХАКЕЙ. У снежны сталіца Беларусі прыме ўдзельнікаў маладзёжнага чэмпіянату свету па хакею ў групе "В". Гульні будуць праходзіць на трох арэнах: у Палацы спорту, Ледавым палацы і Крытым катку. У інспектара міжнароднай федэрацыі хакея Ханеса Эдэрэра засталіся прыемныя ўражанні ад наведвання Мінска. Яго задаволіла падрыхтоўка да правядзення чэмпіянату. Трансляцыя спаборніцтваў пройдзе ў сусветнай электроннай сетцы ў прамым эфіры.

Падрыхтавала Каця БЕРАЗОЎСКАЯ.

ПАДПІСКА-2000

ШАНОЎНЫЯ СЯБРЫ!

Працягваецца падпіска на газету "ГОЛАС РАДЗІМЫ" ў Расіі, Літве, Кыргызстане, Казахстане, на Украіне. Наш падпісны індэкс на Беларусі 63854.

Магчымы паштовы перавод на адрас "Голасу Радзімы" з паметкай "за падпіску". З іншых краін аплату можна перавесці на валютны рахунак:

3012202935017, Славянскае аддзяленне Беларускага бізнес-банка, код 834, абавязкова з паметкай: "Для рэдакцыі газеты "Голас Радзімы".

ПРЫЗНАННЕ

ПРЭМІЯ РАФТА

Сёлета ў снежны спаўняецца дзесяць гадоў з дня ўтварэння дабрачыннага фонду "Дзецям Чарнобыля".

Напярэдадні юбілейнай даты яго кіраўнік Генадзь Грушавы атрымаў прэстыжную нарвежскую прэмію імя Торальфа Рафта. Яна заснавана ў гонар вучонага, які дабіўся унікальных поспехаў у вырашэнні сацыяльных праблем, і лічыцца ў Нарвегіі другой па значнасці пасля Нобелеўскай. Ёю штогод узнагароджваецца толькі адзін лаўрэат за вялікі ўклад у развіццё адукацыі, наладжванне кантактаў паміж народамі. Генадзь Грушавы — другі прадстаўнік СНД, які ўдастоены высокай узнагароды. Дарэчы, з 12 лаўрэатаў прэміі імя Торальфа Рафта чацвёрта пазней атрымалі і Нобелеўскую прэмію.

Знамянальна, што сваю дзейнасць дабрачынны фонд "Дзецям Чарнобыля" пачынаў дзесяцігоддзе таму назад, наладзіўшы кантакты менавіта з Нарвегіяй. Усяго за межамі Беларусі за гэты час з дапамогаю фонду прайшлі аздаравленне 130 тысяч дзяцей.

ЗІМОВЫ НАСТРОЙ

Ніл ГІЛЕВІЧ

СНЕЖНАЯ ІМПРЭСІЯ

*Белыя сыпяцца долу крышталікі,
Белыя крышацца хмаркі ўгары.
Сосны захутаны ў белыя шалікі.
Белая мітусь у белым бары.
Белая мяккая ціша няхрусткая,
Белай дрымотай спавіты кусты.
Белая белле... Зіма беларуская...
Што ж мне не дорыш Снягурачку ты?*

Фота Юрыя ЗАХАРАВА.

АСОБА

Міжнародны біяграфічны цэнтр, што знаходзіцца ў Кембрыджы (Англія), уключыў у спіс 2000 вядомых вучоных XX стагоддзя прафесара Віцебскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта Освальда-Яна БЕКІША. Гэтага высокага звання доктар біялагічных навук, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі ўдастоены за заслугі ў развіцці медыцынскай біялогіі.

БелТА.

МІЖНАРОДНЫЯ СТАСУНКІ

ПА ЗВЕСТКАХ МІНСТАТА, у перыяд са студзеня па верасень гэтага года Беларусь гандлявала са 143 краінамі. У экспарце асноўнымі гандлёвымі партнёрамі рэспублікі былі Расія, Украіна, Польшча, Італія, ЗША і Літва.

Знешнегандлёвы абарот Беларусі ў перыяд са студзеня па верасень гэтага года склаў 8 мільярдаў 895,8 мільёнаў долараў ЗША, у тым ліку з краінамі далёкага замежжа — 3 мільярды 395,3 мільёнаў, з краінамі СНД — 5 мільярдаў 500,5 мільёнаў долараў ЗША. Агульны аб'ём экспарту ў цэлым склаў 4 мільярды 265,8 мільёнаў долараў, агульны аб'ём імпарту — 4 мільярды 630 мільёнаў долараў (адмоўнае сальда знешняга гандлю — 364,2 мільёнаў). Аб'ём экспарту ў краіны СНД склаў 2 мільярды 589,9 мільёнаў долараў, у дзяржавы далёкага замежжа — 1 мільярд 675,9 мільёнаў. З краін СНД аб'ём імпарту склаў 2 мільярды 910,6 мільёнаў долараў, з дзяржаў далёкага замежжа — 1 мільярд 719,4 мільёнаў.

У КАНАДЗЕ АДКРЫЎСЯ БЕЛАРУСКІ ІНФАРМАЦЫЙНА-КАМЕРЦЫЙНЫ ЦЭНТР. Як паведаміла прэс-служба МЗС, галоўнымі задачамі цэнтра, заснавальнікамі якога сталі тры канадскія кампаніі, будзе распаўсюджванне ў Канадзе ін-

фармацыі аб экспертным патэнцыяле беларускіх прадпрыемстваў, іншай інфармацыі аб Беларусі эканамічнага характару: пошук патэнцыяльных канадскіх партнёраў для беларускіх прадпрыемстваў, маркетынг у Канадзе канкрэтнай прадукцыі беларускіх вытворцаў, кансалтынг для беларускіх і канадскіх кампаній па пытаннях гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва, вывучэнне кан'юнктуры канадскага рынку, юрыдычнае суправаджэнне здзелак.

ЮНЫЯ ПАСЛАНЦЫ Ў СУСВЕТНЫМ ПАРЛАМЕНЦЕ. Унікальная акцыя адбылася ў Парыжы. Нацыянальная асамблея Францыі разам з ЮНЕСКА сабрала Сусветны дзіцячы парламент. На радзіму парламентарызму прыехалі па два прадстаўнікі (дзяўчынка і хлопчык) ва ўзросце ад 14 да 16 год ад кожнай з 187 краін — членаў ЮНЕСКА. Беларусь прадстаўлялі Аляксандр Лапцёнак з 8-й мінскай гімназіі і школьніца з Мар'інай Горкі Вольга Сяўрук.

Маладыя людзі падрыхтавалі "Маніфест моладзі для XXI стагоддзя", які адлюстроўвае іх бачанне будучага стагоддзя і свету, у якім мы жывём. Дакумент быў урачыста зачытаны і прыняты ў амфітэатры палаца Бурбонаў. Ён будзе перададзены ў ААН.

АФІЦЫЙНА

СУСТРЭЧЫ Ў МАСКВЕ

Старшыня Дзяржкамітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей, намеснік старшыні Нацыянальнага аргкамітэта па падрыхтоўцы да сустрэчы тэатра тысячагоддзя і святкавання 2000-годдзя хрысціянства Аляксандр Білык узяў удзел і выступіў на пасяджэнні Расійскага аргкамітэта па падрыхтоўцы да сустрэчы тэатра тысячагоддзя і святкавання 2000-годдзя хрысціянства, якое вялі сустаршыні аргкамітэта — старшыня ўрада Расійскай Федэрацыі Уладзімір Пуцін і Патрыярх Маскоўскі і ўсяе Русі Аляксій II. У сваім выступленні А. Білык расказаў пра работу Беларускага аргкамітэта з нагоды згаданых планетарных падзей.

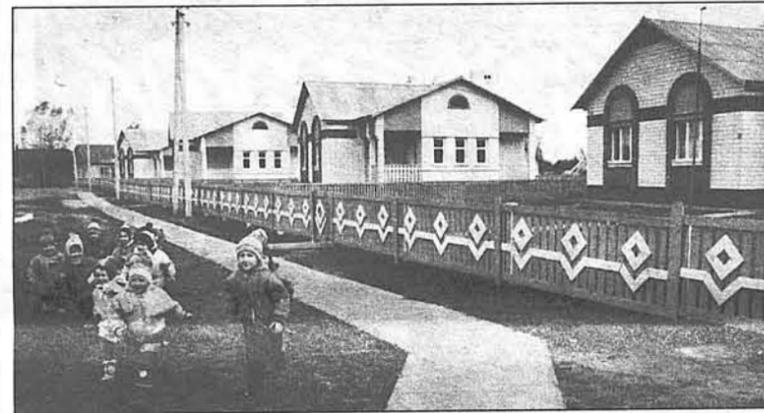
Пасля пасяджэння адбылася сустрэча з прадстаўнікамі Беларусі, Казахстана, Украіны. У ёй удзельнічалі: Патрыярх Маскоўскі і ўсяе Русі Аляксій II, старшыня ўрада Расійскай Федэрацыі У. Пуцін, міністр унутраных спраў У. Рушайла, іншыя афіцыйныя асобы. У ходзе гутаркі былі абмеркаваны пытанні супрацоўніцтва Расійскага і Беларускага аргкамітэтаў па падрыхтоўцы да

сустрэчы тэатра тысячагоддзя і святкавання 2000-годдзя хрысціянства. Патрыярх Аляксій II адзначыў той вялікі ўздым, з якім сёла та па тэрыторыі Беларусі прайшоў Хрэсны ход.

Аляксандр Білык узяў удзел у Дні Міністэрства нацыянальнасцей Расіі, прысвечаным дзесяцігоддзю стварэння Дзяржкамнаца Расіі. Тут быў падпісаны Пратакол аб супрацоўніцтве паміж Дзяржкамітэтам па справах рэлігіі і нацыянальнасцей і Міністэрствам па справах федэрацыі і нацыянальнасцей, а таксама план мерапрыемстваў на 2000 год. З расійскага боку згаданыя дакументы падпісаў міністр В. Міхайлаў.

У час знаходжання ў Маскве адбылася сустрэча з міністрам Расійскай Федэрацыі Р. Абдулаціпавым, падчас якой абмеркаваны пытанні пашырэння супрацоўніцтва паміж нацыянальна-культурнымі аб'яднаннямі нацыянальных супольнасцей Беларусі і Расіі, роля народнай дыпламатыі ў пашырэнні беларуска-расійскага супрацоўніцтва.

НАВАСЕЛЛІ НА ВУЛІЦЫ МІРУ

Здадзены ў эксплуатацыю пяць жылых дамоў у саўгасе "Калінкавіцкі", у якіх пасяліліся спецыялісты гаспадаркі. Жыллё і гаспадарчыя пабудовы ўзвялі будаўнікі аб'яднання "Мазыр-прамбуд" і БУ-167, а грошы ў аб'ёме 40,8 мільярда рублёў выдзеліла гаспадарка за кошт мэтавага крэдытавання на жыллё для сялян.

НА ЗДЫМКУ: новыя дамы па вуліцы Міру ў саўгасе "Калінкавіцкі".

Юрый ДОМНІЧ.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

ФЕСТИВАЛІ

ЗАКЛЮЧНЫЯ АКОРДЫ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Як бачым, пакуль ніводзін з беларускіх фільмаў не адзначаны галоўным прызам, у сувязі з чым Юрый Цвяткоў, намеснік міністра культуры, кінарэжысёр, і жартам і ўсур'ёз сказаў: "Шаноўныя кінематаграфісты, не спадзявайцеся, што так застанеца назавуць. Наступным годам як мінімум дзве нашыя стужкі будуць прэтэндаваць на фестывальныя прызы".

Свята кіно скончылася, мы віншум пераможцаў, развітаемся да наступных сустрэч.

Расціслаў ЯНКОЎСКІ, народны

артыст Савецкага Саюза, прэзідэнт кінафестывалю "Лістапад":

— Думаю, сёлетні фестываль стаў сапраўдным парадам, спаборніцтвам лідэраў, дзе глядзчы сустрэліся з высокім мастацтвам. Увогуле, у мяне аптымістычнае адчуванне: лічу, мы выбралі правільны шлях да "Лістапада-2000", які пераняе нас у наступнае тысячагоддзе.

Барыс АЙРАПЕЦЯН, аўтар сцэнарыя, прадзюсер фільма "Фара", Казахстан:

— Я ўпершыню на "Лістападзе", і самае прыемнае ўражанне тое, што ў яго так многа глядачоў. Канешне, вельмі парадавала, што наша карціна атрымала такі высокі рэйтынг глядацкіх сімпатый.

Людміла ЯФІМЕНКА, актрыса, аўтар сцэнарыя і рэжысёр фільма "Ave Maria", Украіна:

— Галоўная каштоўнасць "Лістапада" ў тым, што конкурсныя фільмы ацэньваюцца глядачамі. Гэта дапамагае наладзіць кантакт з

аўдыторыяй, які апошнім часам у значнай ступені страчаны.

Алег ЯНКОЎСКІ, народны артыст Савецкага Саюза, прэзідэнт кінафестывалю "Кінатаўр":

— Для мяне прыезд у Беларусь — перш за ўсё сустрэча з роднымі людзьмі: тут я некалі жыў, тут пачынаў. Я лічу, Радзіма — гэта памяць, а памяць звязвае мяне з Мінскам...

Аляксандр ЯФРЭМАЎ, кінарэжысёр, мастацкі кіраўнік тэатра-студыі кінаакцёра (Мінск):

— Карцін было вельмі многа. Мне здаецца, прынамсі, папова з іх варта самага высокага прыза, самых шчырых сімпатый і самых цудоўных надзей на тое, што з кіно ў бліжэйшы час у нас усё будзе добра.

Нэлі ПРЫВАЛАВА.

Самы юны акцёр Сцяпан ГАЛАЙ. Фота Алега САКАЛОВА і БелТА.

60 ГОД УЗ'ЯДНАННЯ БЕЛАРУСІ

МАЛАВЯДОМЫЯ

Пачатак 20-х гадоў быў адным з пераломных момантаў у гісторыі Беларусі. Вайна Савецкай Расіі супраць буржуазнай Польшчы і далейшыя ўмовы перамір'я зрабілі глыбокі адбітак на лёс беларускага народа. Рыжскі мір (18 сакавіка 1921 года) пакінуў заходнюю частку Беларусі на доўгія 18 год у складзе Польшчы. Далучаная да яе тэрыторыя называлася не інакш, як "усходнія крэсы" і адразу трапіла пад моцны ўціск апалчвання. Грабязь, пабоі, хабарніцтва, нацыянальнае і рэлігійнае праследаванне, а таксама захоп беларускіх зямель ваеннымі каланістамі — усё гэта характэрныя рысы сістэмы кіравання палякаў на Беларусі. Жорсткі акупацыйны рэжым узяў хвалю народнай барацьбы.

У фондах Нацыянальнага архіва Беларусі знойдзены малавядомыя дакументы аб дзейнасці партызанскіх атрадаў на акупіраванай палякамі тэрыторыі Беларусі. Партызанская барацьба пачалася яшчэ ў сярэдзіне 1919 года, калі польскія інтэрвенты захапілі Вільню, і набыла найбольшы ўздым у 1921—1923 гадах. Асобныя атрады, пераважна з мясцовых сялян, колькасцю ад 200 да 500 чалавек час ад часу рабілі напады на жандарскія, паліцэйскія і нават ваенныя касці. Паступова стыхійныя выступленні набылі арганізаваны характар. У красавіку 1920 года ў Заходняй Беларусі дзейнічала тры буйныя партызанскія злучэнні: на тэрыторыі Мінскай губерні — узброеныя атрады сялян пад кіраўніцтвам "Менчука", Віленшчыну і Гродзеншчыну кантралявалі атаман "Чорт" і Г. Скамарох.

У дакументах маюцца нека-

торыя звесткі аб "Менчуку" і "Чорце". Латышскія газеты "Рэспубліка Саргс" ("Вартавы рэспублікі"), "Яўнакас Сінас" ("Найноўшыя весткі") і "Сацыял-дэмакрат" у сакавіку 1920 года паведамлялі, што добра ўзброеныя атрады пад кіраўніцтвам "Менчука" паспяхова змагаюцца з польскай жандармерыяй. Барысаўскі і Вілейскі паветы амаль поўнасцю ўзяты пад кантроль партызан. Нават польскія карны атрады трапілі ў палон да "Менчука". Больш за ўсё партызанскія стараюцца перашкодзіць вывазу за мяжу нарабаванага палякам лесу і іншай маёмасці Беларусі. З гэтай мэтай яны разбураюць чыгунку, масты, знішчаюць тэлеграфныя і тэлефонныя лініі.

Другі партызанскі атаман выступіў на тэрыторыі Гродзеншчыны пад мянушкай "Чорт". Яго атрады рабілі напады ў ваколіцах Беластока, Гайнаўкі, Белаавежы і іншых мясцінах, дасылаў уладам пагражальныя папярэджанні. Менавіта пад кіраўніцтвам "Чорта" быў здзейснены напад на цяжнік, у якім ехалі міністры з Варшавы ў Вільню на ўрачыстасці з нагоды далучэння Заходняй Беларусі да Польшчы. "Дзёнік Гродзенскі" ад 14 мая 1920 года паведамляе: "...сярод шырокіх колаў мясцовага насельніцтва гэтаму атраду прыдаюць значэнне як часткае арганізаванай беларускай арміі, якая змагаецца за вызваленне свайго роднага краю". Дзейні гэтага атрада выявілі планамернасць і арганізаванасць, характэрныя для рэгулярнага войска. Несумненна, што атаман "Чорт" — асоба вельмі неардынарная. "Ёсць меркаванне, — піша "Дзёнік

Імгненні фестывалю.

НАШЫ ВІНШАВАННІ!

Лістапад стаў на Беларусі "латвійскім". Такое ўражанне пакінулі запамінальныя сустрэчы, што адбыліся ў Мінску з прадстаўнікамі беларускіх суполак. Адна з іх — прэзентацыя газеты беларусаў Латвіі "Прамень". Фармальна год — пяць год існавання газеты — стала прычынай новай сустрэчы, якая ўзбагачала ўсіх уражаннімі, знаёмствамі, планами.

Становіцца ўсё больш прыкметным, што дзейнасць беларускіх суполак у Латвіі набірае моц. Энергічныя, ініцыятыўныя, добразычлівыя нашы суродзічы змаглі зацвердзіць сябе добрымі справамі як у краіне пражывання, так і на Беларусі. Таму так шмат сяброў і дзелавых партнёраў сабрала прэзентацыя "Праменя". Сёння газета стала важнай часткай жыцця беларускай дыяспары ў Латвіі. Аб тым, як адбывалася станаўленне "Праменя", успамінаюць яго стваральнікі.

Ідэя выношвалася даўно. І не вядома, колькі яшчэ вяліся б размовы наконт свайго друкаванага выдання, калі б не імклівае развіццё тагачасных падзей. І надзвычай спрыяльных: толькі што адкрылася беларускае пасольства ў Латвіі, склаўся моцны прадпрыемальніцкі корпус. З другога боку, вельмі абвастрылася патрэба ў інфармацыі са свайго Радзімы і абмен звесткамі паміж беларусамі, якія пражываюць ва ўсіх рэгіёнах Латвіі. Яны зразумелі драматызм свайго становішча ў сувязі з увядзеннем граніц і ўсвядомілі, што адкрытай дарогі ўжо не будзе. А гэта больш за 120 тысяч чалавек. Іх трэба было супакоіць, растлумачыць сітуацыю.

Гэтыя і многія іншыя функцыі павінна была ўзяць на сябе агульнабеларуская газета. Ініцыятыва яе выпуску належыць тады яшчэ малавядомай суполцы "Прамень".

Яе тагачасны кіраўнік Аляксандр Карповіч успамінае:

— Склікалі канферэнцыю беларусаў Латвіі, удзельнікі якой падтрымалі наш пачынак. Была зацверджана рабочая група, узначаленая якую я прапанаваў прафесійнаму журналісту, выпускніку Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Лявону Шакаўцу.

Старэйшы член суполкі Міхась Граскоў:

"Справа рухалася больш-

менш добра. Не было толькі назвы газеты. Прапаноўваліся розныя, але яны не задавальнялі членаў рады. Я неяк сказаў, што няхай газета носіць назву нашай суполкі — "Прамень". Усе падтрымалі маю прапанову".

Лявон Шакавец, рэдактар газеты "Прамень": "Я помню той самы хвалюючы дзень, калі мы трымалі ў руках першы нумар газеты беларусаў Латвіі "Прамень". Так быў пакладзены пачатак адрэджэнню беларускага друкаванага слова ў Латвіі, перапыненага пэўнымі падзеямі 75-гадовай даўнасці".

Далейшая дзейнасць газеты прывяла да ажыўлення ў беларускім асяроддзі Латвіі, да стварэння беларускіх таварыстваў, такіх, як "Уздым" у Даўгапілсе, "Мара" ў прыморскім горадзе Ліепая, "Спадчына" ў Вентспілсе, горадзе, праз які ідзе грузаваток з Беларусі. Зараз у Латвіі зарэгістравана 7 беларускіх аб'яднанняў.

Характар матэрыялаў газеты, апроч аб'яднаўчых тэндэнцый, адрэджэнцы: услаўненне традыцый беларускай культуры, звычайу, беларускага быту, абрадаў. Многа ўвагі нададзена нацыянальнай беларускай мове, гісторыі. У цэнтры ўвагі газеты — нацыянальная самаідэнтыфікацыя, абарона правоў этнічных беларусаў, якія пражываюць у Лат-

віі. Выданне добразычліва адносіцца да свайго гістарычнага Радзімы, аказвае садзейнічанне ўмацаванню дзелавых, творчых, культурных кантактаў з беларускімі арганізацыямі, прадпрыемствамі і ўстановамі.

На старонках газеты "Прамень" беларусы Латвіі, незалежна ад іх маёмаснага становішча, маюць магчымасць размясціць уласныя публікацыі, уступіць у палеміку. Газеце давалі інтэрв'ю дзяржаўныя дзеячы Беларусі і Латвіі, вядомыя прадстаўнікі беларускай культуры, парламентарыі, міністры, тут асвятляліся ўсе візіты дзяржаўных дзеячых Беларусі ў Латвію. Важнае значэнне газета надае асвятленню палітычнай і сацыяльна-эканамічнай сітуацыі ў Рэспубліцы Беларусь, працэсу развіцця дзяржаўных інстытутаў суверэннай Беларусі. Галоўны рэдактар "Праменя" неаднойчы сустракаўся з кіраўніцтвам Тэхнічнага цэнтру МАЗ у Рызе, сумеснага беларускага прадпрыемства "МТЗ-сервіс" у Гублене, удзельнікамі міжнародных выстаў "Belarus Expo-97 і 99", "Рама-

ва", на якіх дэманстравалася прадукцыя беларускіх прадпрыемстваў.

Заслуга газеты і ў тым, што яна прыцягвала беларусаў Латвіі да актывізацыі правядзення сумесных беларуска-латвійскіх культурна-этнічных мерапрыемстваў. Адно з іх пры падтрымцы газеты і таварыства "Прамень" праведзена ў ліпені. Гэта фестываль "Мастацтва, традыцыі і майстэрства беларускага народа".

Не застаецца па-за ўвагаю газеты і жыццё беларускай дыяспары Латвіі. Маюць добры водгук рубрыкі "Як жывеш, беларус!", нарысы, героямі якіх з'яўляюцца простыя беларусы са сваімі зайдроснымі і незайдроснымі лёсамі, члены беларускіх суполак, беларускія прадпрыемальнікі, пасланцы нашай Радзімы — дыпламаты. Адным словам, газета знайшла свайго чытача.

Рэдакцыя штотыднёвіка "Голас Радзімы" віншуе калег з Латвіі з пяцігоддзем газеты "Прамень", зычыць плёну і даўгалецця.

ЗДАРЭННІ

ЭКСПРЭМ'ЕР-МІНІСТР
ВЫЗВАЛЕНЫ З-ПАД ВАРТЫ

"З улікам таго, што сёння следства па справе завершана, няма падстаў лічыць, што Міхаіл Чыгір перашкодзіць расследаванню, а таксама ў сувязі з тым, што ад яго атрымана запэўненне, што ён з'явіцца па першаму патрабаванню ў суд, мера стрымання — арышт будзе зменена на падпіску аб нявыездзе", — паведаміў намеснік Генеральнага пракурора Беларусі Пётр Іваненка.

Следства было закончана 1 кастрычніка 1999 года. Са справай азнаёміліся ўжо сам абвінавачваны, яго грамадскі абаронца, адвакат. Састаўлена абвінавачванне заключэнне, якое накіравана на разгляджанне Генеральнаму пракурору. Неўзабаве абудзецца суд.

Міхаілу Чыгіру інкрымінуецца халатнасць, злоўжыванне службовым становішчам.

ПАГРОЗА СНІДУ

Ад СНД у Беларусі памёр 21 чалавек. Як паведаміў намеснік галоўнага дзяржаўнага санітарнага ўрача Беларусі, галоўны ўрач Рэспубліканскага цэнтру прафілактыкі СНД Валерый Глазоўскі, у Беларусі на 1 лістапада бягучага года зарэгістравана 2 645 носбітаў ВІЧ-інфекцыі, дзягнэз "СНД" устаноўлены 26 ВІЧ-інфіцыраваным.

НАРКОТЫКІ
КАНФІСКАВАНЫ

Буйную партыю наркатыкаў на суму каля 55 тысяч долараў канфіскавалі ў Мінску супрацоўнікі МУС. Узялі падазраемага ў захоўванні наркатыкаў у памяшканні "Бізнес-кафэ". У яго было знойдзена і канфіскавана 272 грамы герану.

Падрыхтавала Ірына ГАЙ.

СПОРТ

ТУРНІР
ПАМЯЦІ ЖУРНАЛІСТА

Пяты раз у Мінску ў Нацыянальным цэнтры шахмат і шашак прайшлі спаборніцтвы па маланкавай ігры ў шахматы, прысвечаныя памяці вядомага беларускага журналіста і шахматыста Юрыя Новікава. У гэтым годзе традыцыйны турнір сабраў рэкордную колькасць удзельнікаў: 115 спартсменаў з розных раёнаў рэспублікі і Мінска. У турніры ветэранаў, які прайшоў па швейцарскай сістэме ў 11 тураў, прынялі ўдзел шахматысты ва ўзросце ад 55 да 78 гадоў. Тут пераможцам стаў мінчанін міжнародны майстар Абрам Ройзман, які набраў 10,5 ачка з 11 магчымых. На паўтара ачка адстаў кандыдат у майстры Уладзімір Шчаколдзін. Прызёрамі сталі таксама кандыдаты ў майстры Аляксандр Радомскі і Валерый Камісараў, якія падзялілі 3-е—4-е месцы.

У масавым турніры (ігралі 62 спартсмены) пераможцам стаў кандыдат у майстры Андрэй Малюш, які набраў 9 ачкоў з 11 магчымых. Плуцеўкі ў фінальным турнір заваявалі таксама кандыдаты ў майстры Ігар Ратковіч, Дзяніс Трыфанюў, Эдуард Калеснік, Павел Макевіч (Мінск) і Аляксандр Нікіцін (Магілёў).

Вельмі моцны склад сабраў галоўны турнір, у якім выступілі міжнародны гросмайстар Вячаслаў Дыдышка, 14 майстроў спорту і пераможцы адборачнага турніру. Першы прыз заваяваў В. Дыдышка, ён набраў 9 ачкоў з 11. Прызямі, устаноўленымі спонсарамі — мінскім прадпрыемствам Пятром Герасімовічам і міжнароднай тэлерадыёкампаніяй "Mip", былі адзначаны Сяргей Азараў, Андрэй Малюш, Дзяніс Трыфанюў (Мінск) і Сяргей Талдаеў (Гродна).

ДАКУМЕНТЫ

Гродзенскі", — што пад псеўданімам "Чорта" хаваецца нейкі Іван Чыжык". На жаль, больш ніякай інфармацыі пра гэтага таленавітага партызанскага камандзіра дакументы не пакінулі.

Больш дакладныя звесткі захаваліся пра ўраджэнца вёскі Грабавец Бельскага павета Гродзенскай губерні атамана Германа Скамароха (сапраўднае прозвішча — Шыманюк-Нарыш). Яго лёс герайчы і трагічны, як і большасць змагароў за незалежнасць Беларусі. Партыйная прыналежнасць Г. Шыманюка дакладна не высветлена, магчыма, левы сацыяліст-рэвалюцыянер. Па ўскосных звестках, ён быў таксама эмісарам вядомай рэвалюцыянеркі Маслоўскай, арыштаванай паліцамі ў сакавіку 1922 года. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі Скамарох правёў нейкі час у Расіі і з пачаткам савецка-польскай вайны вярнуўся на Беларусь. На Гродзеншчыне арганізаваў партызанскі штаб і спрабаваў аб'яднаць асобныя атрады пад сваім кіраўніцтвам. Найбольш значнай акцыяй атрада Скамароха быў захоп у пачатку красавіка 1922 года тэлеграфнай станцыі, адкуль ён накіраваў ультыматум да Начальніка Польскай дзяржаўнай Пільсудскага (копія старшыні Лігі нацыі). Гэты дакумент, па сутнасці, з'яўляецца палітычнай праграмай Скамароха, таму прыводзім яго асноўныя палажэнні: "...Мы ўпаўнаважаны ад імя 15 тысяч партызан і ўсяго сялянства паветаў: Беластоцкага, Бельскага, Брэст-Літоўскага, Ваўкавыскага, Пружанскага і інш. звярнуцца да вас, сп. Пільсудскі, і праз вас да ўсяго польскага народа аб прызнанні нашых

ніжэйуказаных законных патрабаванняў:

1. У імя справядлівасці чалавечых праў адмовіцца ад дамаганняў на Беларусь і прызнаць яе права на самаазначэнне як нацыі.

2. Неадкладна спыніць вульгарныя рэпрэсіі да ўсіх беларусаў, а таксама спыніць апячатванне праваслаўных храмаў, арышты святшчэннікаў, вобыскі, пабоі ўсіх палітычных дзеячаў і інш. і прызнаць недатыкальнасць да ўсяго беларускага.

3. Неадкладна вызваліць з турмаў усіх арыштаваных палітычных беларусаў, якія зняволены ў перыяд з 1 студзеня 1922 года па 2-е красавіка, г. зн. па дзень атрымання данага.

4. Неадкладна спыніць высечку лесу і вывазку яго ў Польшчу, а таксама спыніць вывазку рознага матэрыялу: машын, лесопілак, чыгуначных машын і іх частак і г. д.

5. Неадкладна падрыхтаваць да эвакуацыі польскія ваенныя часткі, жандарскія атрады, вышукковыя аддзелы і паліцыю.

6. Дзяржаўныя ўстановы і іх маёмасць павінны быць поўнасцю перададзены, а таксама і народныя банкі Беларускага краю як уласнасць беларускага народа.

7. Неадкладна склікаць змешаную камісію для перадачы розных спраў і вырашэння экстранных пытанняў".

Дзеянні партызан выклікалі ў Польшчы, асабліва ва "ўсходніх крэсах", сур'ёзную заклапочанасць. Мабілізаваны з усяго Беларускага ваяводства рэгулярныя польскія войскі, жандармерыя і паліцыя 6 мая 1922 года акружылі раён Белаежскай

пушчы. У палон трапіла 19 партызан, у тым ліку жонка Г. Скамароха — Лізавета Шыманюк. Адначасова ў заложніках апынулася сям'я атамана: 59-гадовай бацька адзекіў страціў розум; маці, 54 год, польскія жандары перабілі руку; яго жонка на 7 месяцаў трапіла ў турму; брат быў зняволены на 4 месяцы і захварэў на сухоты. Шыманюк здолеў выратавацца і перабраўся ў Коўна.

Бюлетэні Беларускага прэс-бюро паведамлялі аб шматлікіх рэпрэсіях і злачынствах паліцаў на тэрыторыі Заходняй Беларусі. Так, у сакавіку 1920 года ў Ігуменскім павеце Мінскай губерні польская жандармерыя расстраляла з кулямётаў 200 сялян, якія аказвалі дапамогу партызанам. У горадзе Слуцку арыштавана па абвінавачванні ў спачуванні паўстанцам 150 чалавек. Паўстанні падаўляліся з асаблівай жорсткасцю: у Мінскім павеце польская артылерыя знішчыла 3 вёскі разам з жыхарамі. Пералік фактаў можна працягваць і далей. У свой час на гэтую праблему звярталі вялікую ўвагу беларускія нацыянальныя дзеячы К. Езавітаў, А. Луцкевіч, А. Цвікевіч і іншыя.

Паступова кіраўніцтва партызанскім рухам перайшло да Беларускага стралецкага саюза (БСС), які ўзнік як кіруючы цэнтр беларусаў-партызан, што ўваходзілі ў склад Літоўскага саюза стральцоў (шаўлісаў). Старшынёй БСС быў прызначаны беларускі дзеяч А. Карабач (Карач). Служба беларусаў у радах ЛСС мела пэўныя вынікі: выпадкі пакарання некаторых польскіх грамадскіх і палітычных дзеячаў, ураднікаў. Усё гэта рабілася ў імя беларускай нацыянальна-палітычнай справы, але было скарыстана літоўцамі на сваю

Уладзімір КУШМІРАЎ,
галоўны архівіст
Нацыянальнага архіва
Рэспублікі Беларусь.

ДА 200-годдзя 3 ДНЯ НАРАДЖЭННЯ А. ПУШКІНА

«У КОЛЕ ЗНАЁМЫХ І СЯБРОЎ»

Адна з падзей адыходзячага года — выстава «Пушкін. У коле знаёмых і сяброў» з фондаў Пушкінскага музея-запаведніка ў Міхайлаўскім. На выставе мінчанам былі прадстаўлены графічныя работы заслужанага мастака Расійскай Федэрацыі Аляксандра Стройла. Мастак удалося перадаць паэтычны настрой пейзажаў Міхайлаўскага. Сілуэтныя партрэты сучаснікаў Пушкіна ўвядзены ў коле сяброў паэта. Тут Яўген Баратынскі і Адам Міцкевіч, Антон Дэльвіг і Васіль Жукоўскі, Кандрацій Рылееў і Аляксандр Бястужаў, многія іншыя. Камерны характар выставы ў поўнай меры захаваў дух эпохі Пушкіна.

НА ЗДЫМКАХ: экспазіцыю прадставіў дырэктар музея-запаведніка «Міхайлаўскае» наш зямляк Георгій ВАСІЛЕВІЧ; на выставе — прадметы быту пушкінскай эпохі; «Гарадзішча Врэў» у наваколлі Міхайлаўскага — адна з работ мастака Аляксандра СТРОЙЛА.

БелТА.

СПАДЧЫНА

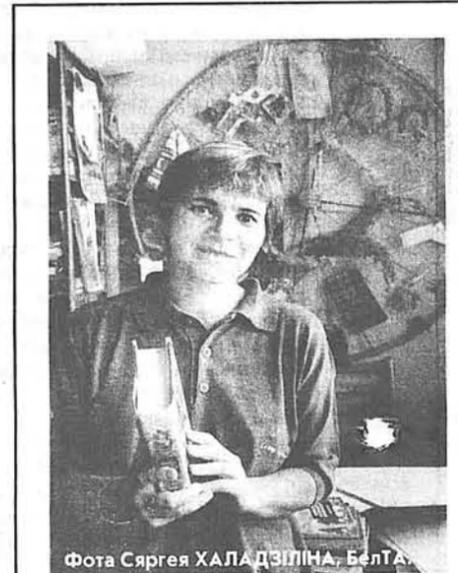
БАРКАЛАБАЎСКІЯ СВЯТЫНІ

Калісьці люд з усяго наваколля хадзіў да баркалабаўскіх святынь. Вабілі два храмы Узнясенскага Баркалабаўскага жаночага манастыра, што за паўтара кіламетра ад Баркалабава на дняпроўскай кручы. Вабіла свята вучонасці, бо ў вёсцы была царкоўна-напрыходская школа, дзейнічала школа і ў манастыры, дзе навучалася да 20 дзяўчынак. А яшчэ раней у князя Баграна Саламярэцкага, які ажаніўся з дачкою Баркулаба Корсака Еваю, хатнімі настаўнікамі працавалі вядомыя асветнікі Лаўрэнцій Зізаній і Мялеці Смарыцкі, аўтары славетных «Азбукі» і «Граматыкі». Дык ці дзіўна, што менавіта на гэтай зямлі нарадзіўся «Баркалабаўскі летапіс» — выдатная хроніка і гісторыка-мемуарны твор! Храналагічна ён ахоплівае падзеі 1545—1608 гадоў, але сістэматычнае апісанне пачынаецца з 1564 года — часу заснавання Баркулабам Корсакам замка і вёскі. На жаль, аўтар не пакінуў для гісторыі свайго прозвішча, хто ён быў. Так і хочацца падумаць: а раптам жанчына? Вучоныя лічаць, што аўтар — чалавек свецкі, з сялян, бо кроўю сэрца апісваў жыццё, побыт і пакуты мясцовых сялян. «Было жалосно и страшно гледите и выповедите уздыхания и плачу людей убогих, пашников намаетных», якія пасля марозу сярод лета, а потым засухі галадалі, пакідалі абжытыя мясціны, жабравалі, прастойваючы гадзінамі каля чужога плота ці браны: «Матухоно, зезюлюхоно, утухо, панюшко. Сподариня, солнце, месяц, звезнухо, дай крошку хлеба!» або: «Сподариня, перепелочко, зорухно, зернетко, солнушко, дай ложечку дитяти варевца сырого!» «Тут же подле ворот будет стояти зраня до обеда и до полудня, так то просячи: там же другою, под плотом и умрет...»

Жаночы манастыр быў заснаваны ля Баркалабава па завету Алены Саламярэцкай-Статкевіч у 1633 годзе. Ён існаваў тры стагоддзі. Колькі жаночых лёсаў, драм, спадзяванняў скрыжавалася тут! Колькі сумных і мудрых жаночых вачэй глядзела ў вечныя воды Дняпра! Колькі спрактыкаваных рук і розумаў вяло тут добрую гаспадарку, навучала дзяўчат! Манастыр паміраў тройчы. У 1930 годзе яго закрылі атеісты. У 1943-м храмы ўзарвалі нямецкія фашысты, каб загаціць для сябе цэглай мясцовую пячаную дарогу. А ў 1986-м яго накрыў Чарнобыль. І

калі пасля вайны ў будынках манастыра меціўся спачатку дзіцячы дом, потым бальніца, піянерскі лагер, то цяпер на нас глядзяць пустыя аканіцы: трымаць дзяцей з-за радзійцы тут нельга. Толькі сумна шапоча лістоў векавых таполяў, вязаў ды ліп, якія так многа пабачылі, так многа помняць. Ды сумны вочы Баркалабаўскай Божай маці пазіраюць на кожнага, хто прыходзіць ёй пакланіцца ў Троіцкую царкву ў Быхаве.

Цікавая гісторыя гэтай іконы. Ёсць паданне

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

Навуковы супрацоўнік Веткаўскага музея народнай творчасці Ларыса РАМАНОВА (на здымку) з захапленнем ездзіць у фальклорныя экспедыцыі па Веткаўскаму, Кармянскаму, Чачэрскаму раёнах, адкуль прывозіць найкавейшыя матэрыялы для музея.

НАВІНЫ З АРХІВАЎ

Нядаўна ў прыгожым горадзе над Дняпром з паэтычнай назвай Рэчыца прайшла міжнародная канферэнцыя — Другая чытанні, прысвечаная асэнсаванню духоўнай спадчыны яркага прадстаўніка беларускай гістарыяграфіі канца XIX — пачатку XX стагоддзяў, аўтара многіх грунтоўных прац па гісторыі, дзве з якіх — «Гісторыя Беларусі» і «Асновы дзяржаўнасці Беларусі» перавыдадзены ў 1994 годзе і, па сутнасці, ужо сталі бібліяграфічнай рэдкасцю, Мітрафана Доўнар-Запольскага. Найперш трэба сказаць шчырае слова ўдзячнасці ягоным землякам, кіраўнікам Рэчыцкага раёна, якія шануюць светлую памяць пра гэтага выбітнага грамадскага дзеяча і навукоўца, проста слаўнага чалавека, якому ў горадзе на Дняпры стаіць вельмі прыстойны помнік. І запачаткаваная традыцыя чытанняў — таксама важнае сведчанне неабыхавага, шчыра зацікаўленага стаўлення да таго, што было на нашай зямлі, чым з поўнай на тое падставай мы можам ганарыцца. На гэтым прадстаўнічым форуме, які праходзіў тры дні, з дакладамі, прамовамі і паведамленнямі выступалі як вядомыя навукоўцы з Беларусі, так і з-за яе межаў. Матэрыялы чытанняў павінны неўзабаве з'явіцца асобнай кнігай.

Прысутнічаў там і, зразумела, выступаў, як заўсёды, з канкрэтнымі і свежымі думкамі, здабытымі падчас працы над дакументамі, наш сталы аўтар, супрацоўнік Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь, кандыдат гістарычных навук Віталь Скалабан, які, аддамо належнае, апрача наву-

ковых здабыткаў, умеє сыходзіцца з людзьмі, наладжваць сяброўскія сувязі. Дзякуючы гэтай, з лёгкай рукі Віталія Уладзіміравіча на старонках «Голасу Радзімы» з'явілася нямала цікавых матэрыялаў, перададзеных у рэдакцыю праз яго ці непасрэдна дасланых «намоўленымі» аўтарамі...

На гэты раз яго асабліва зацікавіла выступленне гасця з братняй Украіны, доктара гістарычных навук, прафесара, загадчы-

тыўна выступілі на арэну гістарычнага быцця. І сёння мы ў гэтым стратэгічным памкненні ідзем супольна, куды больш паяднана, чым гэта можа здавацца на знешні, неглыбокі погляд, бо тое, як будзе ў нас, хацеў бы гэтага хто ці не, а немінуча адгукнецца і на Украіне, таксама, як сённяшня ўкраінская, як ніякая, магчыма, іншая, сітуацыя ўплывае на наш менталітэт, нашае самаўсведамленне, адчуванне свайго ролі і існасці ў вялікім славян-

шых вучнёўскіх кроках Івана Луцэвіча ў авалоданні на пісьме гаворкай нашых дарагіх пабрацімаў, любоў і прыязнасць да якіх у народнага песняра, як вядома, былі не паказнымі і змушанымі, а глыбокімі і арганічнымі, пра што ён пазней засведчыць сваімі пазнамі «Тарасова доля», «Бандароўна», многімі вершамі і публіцыстычнымі выступленнямі. Першыя крокі на гэтым вялікім шляху братняй любові — для гісторыі таксама вельмі важныя, бо для гэтай «пані» цікава і зная абсалютна ўсё, што звязана з жыццём і дзейнасцю асоб

ПАБРАЦІМЫ

НАВУКОВЫЯ КАНТАКТЫ БЕЛАРУСКІХ І УКРАЇНСКІХ ДАСЛЕДЧЫКАЎ

ка кафедры гісторыі і паліталогіі Нацыянальнага ўніверсітэта «Кіево-Могілянска Акадэмія» Юрыя Мыцака. Радуе, што шановны гасць ветліва пагадзіўся супрацоўнічаць з «Голасам Радзімы» і перадаў у газету матэрыял, які, спадзяёмся, зацікавіць нашых чатачоў. Бо ў ім — цікавая і значная старонка з гісторыі беларуска-ўкраінскага пабрацімства, якое вынікае з агульнасці нашых лёсаў, налічвае шмат стагоддзяў і, мяркую, павінна асабліва ўзмацніцца ў гэты нялёгі і трывожны для нашага народа час, калі надзвычай важна для духоўнага ўзмацавання свайго нацыянальнага «я» адчуванне братняга локця, што, як сведчыць і гэтая публікацыя, было вельмі актуальным і карысным на пачатку стагоддзя, калі нашы народы ак-

скім сумоўі братніх народаў, дзе няма малых і вялікіх, прыніжаных і ўзвышаных, а ёсць роўныя і раўнапраўныя...

Уступнае слова шановнага спадара Юрыя Мыцака да знойдзеных ім у архіве важных для нашай гісторыі матэрыялаў, зразумела, напісана па-ўкраінску і перакладзена на беларускую мову аўтарам гэтых радкоў. Што датычыць дакументаў, а гэта лісты славянскіх культурных, грамадскіх і палітычных дзеячаў пачатку XX стагоддзя Івана Луцэвіча (Янкі Купалы), Антона Луцкевіча і Вацлава Ластоўскага, то лексіку, стылістыку і правапіс іх мы пакідаем нязмененымі, такімі, як яны пісаліся тады. Ну а той, хто добра ведае ўкраінскую мову, без цяжкасцяў заўважыць прыкметы немаўлячай няўпэўненасці ў пер-

такога ўзроўню, як удзельнікі нашай сённяшняй публікацыі.

Шановны спадар Юрыя Мыцак пад кожным лістом дае яго архіўны «пашпарт», мабыць, спадзеючыся, што нашы нястомныя архівісты і гісторыкі дападуць і да Нацыянальнага архіва Украіны ў Кіеве, дзе напэўна іх чакае цікавы пошук і не менш цікавыя адкрыцці новых старонак нашага славянскага пабрацімства. Месяцы, якімі датаваны лісты беларускіх карэспандэнтаў Міхайлы Грушэўскага, мы, як у арыгінале, пакідаем па-ўкраінску, даючы ў дужках беларускія адпаведнікі. Выказваем тут шчырую ўдзячнасць шановнаму пану прафесару за публікацыю і спадзяёмся на далейшае сяброўскае пабрацімства.

Яўген ЛЕЦКА.

Юрыя МЫЦАК:

КАШТОЎНАЯ ІНФАРМАЦЫЯ ПР

Міхайло Грушэўскі (1866—1934) адыграў выдатную ролю ў грамадска-палітычным і навуковым жыцці Украіны XIX—XX уо-годдзяў. Дастаткова сказаць, што менавіта ён быў кіраўніком Цэнтральнай Рады на Украіне ды Украінскай Народнай Рэспублікі ў 1917—1918 гадах; менавіта ён ёсць найвыдатны ўкраінскі гісторык, спадчына якога ўсё больш актыўна вяртаецца з вымушанага збыцця... Нядаўна стала магчымым працаваць над матэрыяламі раней строга засакрэчанага асабістага архіва вучонага, які складае цяпер асобны фонд (№ 1235) Цэнтральнага дзяржаўнага гістарычнага архіва Украіны ў Кіеве (далей — ЦДГА). У гэтым архіве сярод іншых каштоўных дакументаў зберагаецца звыш 13 тысяч лістоў, пісаных Грушэўскаму яго шматлікімі адрасатамі з розных канцоў Украіны і свету, у тым ліку і з Беларусі. Асобныя з лістоў, дасланых беларускімі карэспандэнтамі, ужо ўведзены намі ў навуковы ўжытак. Так, пра лісты М. Доўнар-Запольскага да Грушэўскага намі было зроблена паведамленне на міжнароднай канферэнцыі, прысвечанай гэтаму выдатнаму беларускаму навукоўцу, што праходзіла ў Рэчыцы 23—25 верасня 1999 года. Тут жа падаём тэксты пяці лістоў да Грушэўскага, дасланых з Вілені супрацоўнікамі слаўтай беларускай газеты «Наша ніва». З тых лістоў першым па часе быў напісаны Антанам Луцкевічам. Адпаведна, першым да яго звярнуўся і М. Грушэўскі, просячы, каб той напісаў (верагодней да рэдагаванага Грушэўскім «Літаратурно-Науко-

МАСТАЦТВА

МЕЛОДЫЯ ДУШЫ

● **Ларыса БОРТНІК**, мастацтвазнаўца.

У мастацтве кожнаму ёсць месца, гапоўнае — знайсці мастацтва ў сваёй душы. А душа як калодзеж: чым глыбей капаеш, тым больш вады. Свой калодзеж Аляксандр Унукаў выкапаў у стальным узросце, калі вайшаў у адстаўку ў званні палкоўніка і акунуўся ў дагэтуль невядомае, зарожана прыцягальнае асяроддзе выяўленчага мастацтва. Стаў арганізатарам некалькіх пленэраў. Потым заняўся выставачай дзейнасцю, стварыў мастацкую галерэю "LaSandr". Сёння на рахунку Аляксандра Унукава ўжо шмат выстаў як самастойных, так і ў складзе групы мастакоў.

...Калі ён паказаў мастацтвазнаўцу сваю першую, пранікнёна-наіўную карціну, то пачуў: "Гэта падзвіг!" Колькіх намаганняў каштавала прымысціць пэндзлік быць паслухмяным, колькі трэба старання і цяперня, каб, змешваючы

фарбы, атрымаць патрэбныя колеры і адценні.

Але ў любой справе гапоўнае — жаданне. І Аляксандр Унукаў, якім кіруе імкненне перанесці на палатно сваё захапленне ад убачанага так, каб уразіць глядача жыццёвай праўдай, шмат і пільна працуе. Кожнае палатно — адкрыццё, якім мастак дзеліцца з глядачом. І нам перадаюцца ўсе адценні настрою. Разам з мастаком можна любавача хаткай на два акенцы, затуманеным выгінам ракі, старым дрэвам на ўзлесці ці заснежанай прасторай, якая цягнецца да самага далягляду.

Часам Унукава захапляе задача як мага дакладней перадаць фарбамі форму і фактуру рэчаў. І з'яўляюцца нацюрморты, дзе ён старанна выпісвае гронкі рабіны, збаночак з рамонкамі ці чыгунок з бульбай.

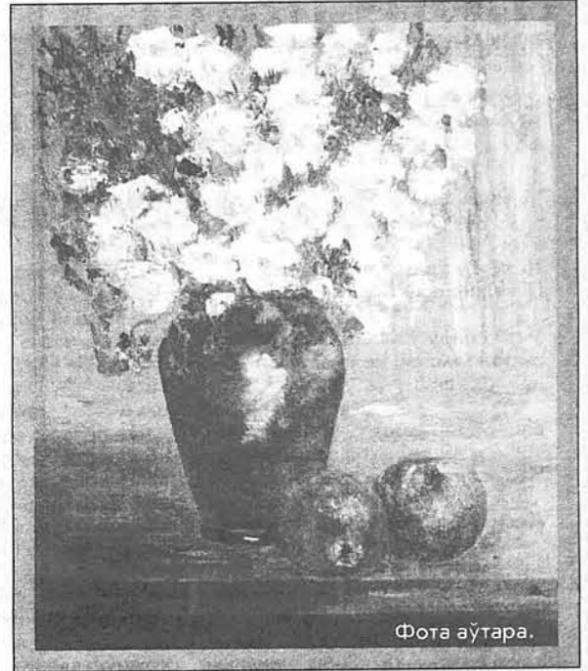
Мастак спазнаў усе мукі творчасці. Здрааецца, задума карціны выношваецца тыднямі. А калі ўжо вырашаны і каларыт, і кампазіцыя, бывае дастаткова аднаго сеанса,

А. Унукаў на пленэры.

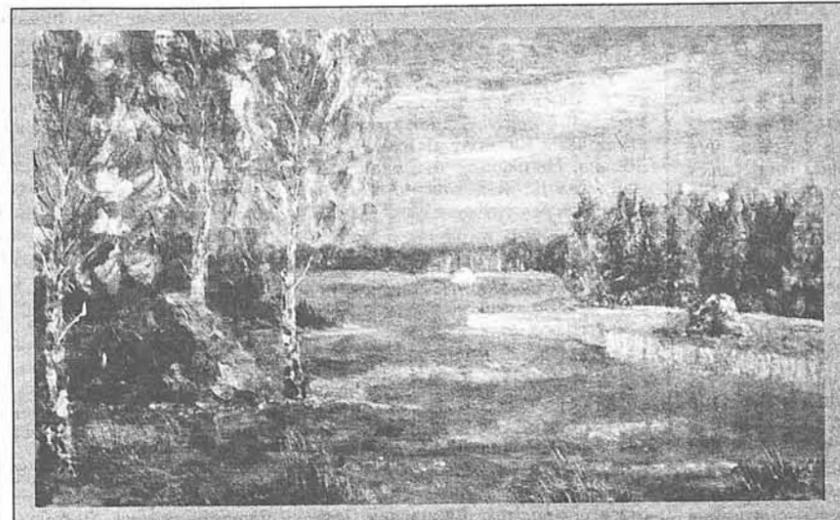
каб усё ўвасобіць у жыццё. Такія карціны як згусткі эмоцый, вылітыя на палатно. Менавіта так нарадзіўся "Нацюрморт з садавінай", які, здаецца, нібыта свеціцца знутры ад жаўціны лімонаў, груш і яблыкаў, што разліваюць святло ў прастору. Угляд-

ваешся ў карціны Аляксандра Унукава і быццам чуеш мелодыю, у якой распзнаеш кожную ноту, а ўсе разам яны зліваюцца ў пірычную песню, што яднае нашы душы.

Фота аўтара.

"Нацюрморт з яблыкамі".

"Асенні матыў".

не, што "ў лета 1659 грядущий из Польши" князь Пажарскі ўбачыў маёнтка, і яго коні самі раптам сталі, ікона Божай маці, што была пры ім, "стала". І пайшоў князь у манастыр, і сказаў ігуменні Фаціні: "Возьмите икону Матери Божией, ибо хочет она здесь пребывать..." Калі абрынулася на манастырскія храмы бяды, мясцовыя жыхары выратавалі ікону. Потым перадалі ў Быхаўскую царкву з наказам нікому і нікуды не аддаваць, пакуль не вернецца яна ў Баркалабава.

Давалася, на вялікае шчасце, і мне пахадзіць па Баркалабаўскіх вуліцах і сцежках — спускаўся да вады, узбіраўся на былы замкавы вал, любавача святочным кірмашом і выставай "Палотны Баркалабава", паглядаў на баркалабаўскія прыгажунь, слухаў расповед кіраўніка мясцовай улады і славутага дзеяча культуры з Магілёўшчыны Валянціна Ермаловіча, які "гартаў" перад удзельнікамі свята старонкі "Баркулабаўскага летапісу". Здавалася, што ўздзімалі мяне на сваіх крылах іх вялікасць Час, Гісторыя, Памяць, што расстаўлялі яны ўсе па сваіх месцах. І было ад гэтага цёпла на душы. І вось перад вачыма — Баркалабава. Утульная вёска непадалёк ад Дняпра. Некалькі вуліц, сярод іх — цэнтральная, даўнейшая, з жоўценымі жвірам і сцяганімі хатамі ўлетку ў зялёных прысадах. Старажытны вал над дняпроўскай поймай — месца былога замка.

Было на Беларусі такое імя — Баркулаб, Баркалаб. І быў такі светлы чалавек, "рыцэр і военник добрый, славный", які заклікаў на волю і даў свабоду "год дванадцать людем приходим". Чаму "год дванадцать"? Столькі накіравана было яму глядзець на гэтую дняпроўскую пойму, на гэтыя лясы і ўрочышчы. А потым "року 1576, месяца августа 20 дня в понедельник у вечеру, дву годин в ноци, пан Баркулаб переставился..." Памёр чалавек, няўмольны час зруйнаваў яго замак, а вёска, заснаваная ім пры замку, жыве. Дзякуй Богу, яе абмінулі перайменаванні. Бадай, няма ў Беларусі больш-менш адукаванага чалавека, які б не ведаў гэтага звонкага слова — Баркулабава. Са школьных і студэнцкіх гадоў учэпіста засела ў памяці — "Баркулабаўскі летапіс". І мроілася: дзесьці пад Быхавам гэтая старажытная вёска, а побач з ёю, на Дняпры, манастыр, адкуль і пайшоў у літаратурны свет той летапіс, які завуць яшчэ "Баркалабаўскай хронікай".

Віктар ЖЫБРЫК.

РА ПРЫЯЗНЫЯ ДАЧЫНЕННІ...

ваго Вісніка", які выдаваўся ў Львове) артыкул пра беларускі нацыянальна-вызваленчы рух. Луцкевіч на адгукнуўся на той "сімпатычны ліст", але просьбу Грушэўскага здзейсніў са спазненнем, чаму сталіся важкія прычыны (паліцэйскі вышук і канфіскацыя артыкула). У сваім трэцім лісце Луцкевіч запрашаў Грушэўскага, каб той па дарозе з Пецярбурга ў Львоў (праз Вільню) заехаў у "Нашую ніву" хоць на пару гадзін "пагутарыць пра некаторыя справы". Мабыць, размаўляць меліся пра той жа беларускі рух, бо адказ Грушэўскага тэлеграмаю павінен быў прыйсці на ўмоўны адрас установы "Горнопром" без укавання імя (адрасата). Цалкам магчыма, што такая сустрэча адбылася...

Яшчэ больш верагодным выглядае спатканне Грушэўскага з супрацоўнікамі "Нашай нівы" на віленскім пероне 1 красавіка 1914 года, на якое запрашаў вучонага Іван Луцкевіч, а гэта сам Янка Купала, які працаваў у "Нашай ніве". Паказальна, што ліст быў напісаны на "трасянцы", з дамешкаю ўкраінскай мовы — "пабалкаці і розказати, як живем... Всі здоровлять... Ваш щиро відданий..."

Нарэшце, яшчэ два лісты да Грушэўскага былі напісаны выдатным гісторыкам, мовазнаўцам і грамадскім дзеячам Вацлавам Ластоўскім, які пісаў пад псеўданімам "Власт" і выдаў перад тым, у 1910 годзе, сваю першую кнігу — "Кароткая гісторыя Беларусі", а ў 1911 годзе шэраг артыкулаў пра гістарычнае мінулае Беларусі. На працягу сваёй высакароднай

працы Ластоўскі адчуваў брак патрэбнай літаратуры, у тым ліку і "па гісторыі суседняй і роднай нам Украіны", таму і звяртаўся да ўкраінскага гісторыка з просьбай пра бясплатную прысылку яму па аднаму асобніку прац Грушэўскага. Пры гэтым аўтар ліста падкрэсліваў, што яго бібліятэка паслугуваецца нямаля віленскай беларускай моладзі. Не атрымаўшы чамусьці адказу, Ластоўскі паўтарыў сваю просьбу да Грушэўскага, выразней падкрэслішы сваю беднасць і падаючы свой хатні адрас. На жаль, пакуль што не можам нічога сказаць пра далейшыя кантакты паміж двума гісторыкамі, але ёсць пабочныя сведчанні таго, што яны мелі станоўчы працяг. Папершае, Ластоўскі шырока выкарыстоўваў працы Грушэўскага, па-другое, Грушэўскі звычайна адклікаўся на падобныя лісты і аказваў пасільную дапамогу адрасатам, нават фінансавую. Верагодна, што Ластоўскі ўсё ж дачакаўся кніжак ад украінскага вучонага.

Ніжэй друкуюцца тэксты згаданых лістоў. Яны змяшчаюць лакалічную, але каштоўную інфармацыю пра прыязныя дачыненні паміж ключавымі постацямі беларускага і ўкраінскага нацыянальна-вызваленчага руху на пачатку ХХ стагоддзя. Несумненна, такіх лістоў было больш, як і допісаў-адказаў Грушэўскага, але асабісты архіў вучонага дайшоў да нас з вялікімі стратамі, быў часткова расцятраны. Спадзяёмся, што далейшыя пошукі ў архіўных сховішчах прынясуць новыя сведчанні сяброўства і братэрскіх сувязяў паміж украінскім і беларускім народамі напярэдадні бурлівых падзей 1917 года, прынамсі паміж гапоўнымі прадстаўнікамі беларускага і ўкраінскага грамадска-палітычнага і культурна-навуковага жыцця.

З ЛІСТОЎ БЕЛАРУСКІХ ВУЧОНЫХ І ГРАМАДСКІХ ДЗЕЯЧАЎ ДА М. ГРУШЭЎСКАГА

I. 20 травня (2 чэрвеня). 1910 года. Вільня. Ліст А. Луцкевіча да М. Грушэўскага.

Вельмі паважаны пане таварышу! На Ваш сімпатычны ліст з пропозиціей прыслать стацьцю аб беларускім руху і нашых справах магу атказаць, што ахвотне зробімо, аб што просіце, як толькі здалем выбраць свабоднейшы час, напрыклад, у палове лета. Шлю шчыры прывет Вам і Вашым таварышам ад беларусаў з правдзівым поважаннем.

Антон Луцкевіч.

Вільня. 20.V(2.VI)1910 г. (ЦДГА Украіны ў Кіеве. — Ф. № 1235. Воп. 1. № 618. Арк. 1. Штэмпель у верхнім кутку аркуша лацінкай: "Рэдакцыя і кантора беларускай газеты "Наша ніва". Вільня, Віленская вуліца, № 20).

II. 25 серпня (жніўня) (7 вересня) 1910 года. Вільня. Ліст А. Луцкевіча да М. Грушэўскага.

Высокапаважаны пане таварышу! Пасылаю Вам стацьцю, што абцаў Вам прыслаць улетку. Выбачайце, што крыху спазніўся, але тут віна не мая! Палова яе была ўжо напісана, калі "охранка", робячы ў мяне "обыск", забрала яе і пратрымала больш месяца. Толькі цяпер дастаў назад усе забраныя ў мяне рукапісы, а з імі і гету стацьцю. Скончыў яе насцьпех і ня маю копіі, дык вельмі буду прасіць Вас — скарыстаецца з яе, ці не адышліце мне рукапіс назад, як не будзе Вам патрэбен. Выбачайце, што пісаў па-беларуску, але па-ўкраінску, на жаль, не патрапіў.

Шлю шчыры прывет і астаюся з высокім паважаньнем.

Антон Луцкевіч.

25.VIII(7.IX)1910. Вільня. Георгіёўскі пр. 4, кв. 10. (ЦДГА Украіны ў Кіеве. Ф. № 1235. Воп. 1. Арк 618. Аўтограф).

III. 7 грудня (снежня) 1911 года. Вільня. Ліст А. Луцкевіча да М. Грушэўскага.

Міласцівы і высокапаважаны пане прафесор!

Сягонья я вярнуўся ў Вільню і, разгаварыўшыся з таварышамі, пішу да Вас гэты лістак з просьбай: ці не маглі бы Вы, едучы с Пецярбурга, заехаць хаця на колькі гадзін да нас — пагутарыць аб некаторых справах. Калі можэце заехаць, дык заведаміце нас дэпешай на наш "условный" адрас: Вільню — Горнопром. Без фаміліі адрасата.

Чэкаючы Вашога адказу, астаюся с праўдзівай пашанай.

Ант. Луцкевіч. (ЦДГА Украіны ў Кіеве. Ф. № 1235. Воп. 1. Справа № 618. Арк. 4. Аўтограф.)

IV. 28 беразня (сакавіка) 1914 года. Вільня. Ліст Янкі Купалы да М. Грушэўскага.

Высокапаважаны пане прафесор! 1 апреля будзем Вас чакаць у Вільні на пэроні, таму прашу выйты з вагону, хочэцца з Вамі побалакаці і розказаты як жывем. Усё, аб чым пішыце, зроблю, оскільки змажу. У нас тож работы парыхтоваліся. Всі Вас здаровлять і дзякуюць за памяць аб нас. Ваш щиро відданий Іван Луцкевіч.

Вільня, 28 марта 1914 года. (ЦДГА Украіны ў Кіеве. Ф. № 1235. Воп. 1. Справа № 871. Арк. 131. Аўтограф.)

V. 28 грудня (снежня) 1911 года. Вільня. Ліст В. Ластоўскага да М. Грушэўскага.

Яго міласці пану прафэсору М.

Грушэўскаму ў Львові.

Вельмі міласцівы пане!

Працуючы далей над гісторыяй Беларусі, я чую вялікі недохват Ваших цянных прац па гісторыі суседняй і радной нам Украіны і, ні маючы змогі купіць іх, я наважыўся звярнуцца да Вашай міласці з вялікай прозьбай памагчы мне ў гэтым, ахвяраваўшы ў маю бібліятэчку па адным экзэмпляру Ваших прац, тым больш асьмеліваюся прасіць аб гэтым, што с кніжочка, якіе маю, карыстае шмат віленскае беларускае маладзёжы.

Ждучы прыхільнага адказу, астаюся з вялікаю пашанай да Вас.

В. Ластоўскі (В. Ласт)

Мой адрэс: "Вільню, Завальная ул., д. № 7, рэдакцыя "Наша ніва". В. Ластоўскаму".

(ЦДГА Украіны ў Кіеве. Ф. № 1235. Воп. 1. Справа № 586. Арк. 1. Аўтограф.)

VI. 7 лютого 1912 года. Вільня. Ліст В. Ластоўскага да М. Грушэўскага. Яго міласці пану прафэсору М. Грушэўскаму ў Львові.

Высокапаважаны пане!

Звертаюся ешчэ адзін раз з вялікай прозьбай не адмовіцца вяслаць мне Вашы працы па гісторыі суседняй і братняй нам Украіны. Бяруся ізноў за працы па гісторыі Беларусі, хацелася б гэтым разам даць сумленную навучную працу, але што ж: купляць кніг я ня здолею, бо не багат... Памажыце. Выбачайце за турботу. Астаюся з вялікаю пашанай да Вас В. Ластоўскі (В. Ласт).

Мой адрэс: Вільня, Горысты пер., дом № 13, кв. 8; або, Вільня, Завальная ул., д. № 7. Рэдакцыя "Нашай нівы". Вільня, 7/II—1912.

(ЦДГА Украіны ў Кіеве. Ф. № 1235. Воп. 1. Справа № 586. Арк. 2. Аўтограф.)

ВЫСТАВА ЗЕМЛЯКА

Фота Рамана МАЗЬКА. БелТА.

З цікавасцю сустрэлі брэстчане выставу свайго земляка мастака Дзмітрыя ЯКУЦЕНІ, які жыве зараз у Санкт-Пецярбургу. Ён скончыў Ленінградскі інстытут мастацтваў і застаўся працаваць у горадзе над Нявой. Дзмітрый Васільевіч — член Саюза мастакоў Расіі і Маскоўскага міжнароднага фонду мастакоў.

УРАЖАННІ

У ЧАС, КАЛІ ЛЮДЗІ ЛЯТАЮЦЬ...

Ці знаёма вам пачуццё палёту? Ці ведаеце вы, калі лятаюць людзі? У гэту пару ў паветры пахне сырой зямлёй, кожная кропля дажджу як бы цалуе вас, а халодны вецер стараецца разраўнаваць маршчыны на вашай душы. Час, калі гэта здараецца, мае назву вясна, месца, дзе гэта бывае, Радзіма, а людзей, якія здольныя лятаць, лічаць шчаслівымі.

ным, бо гэта была ноч сорок першага, а прырода заўсёды чуе набліжэнне Гора. Яны развіталіся хутка, а яшчэ праз нейкі час Ён пайшоў у свет, адкуль не шлюць вестак. Яго апошнім прыстанішчам стаў патвійскі горад, дзе па дзіўнай выпадковасці таксама кожную вясну сотні каштанаў запальваюць свечкі, каб у цёмную ноч асвятляць шлях закаханым, але ўжо не для Яго і не для Яе.

Дзіўны гэты горад пачынаецца з могілак. Усіх, хто ўваходзіць у яго, вітаюць рады крыжоў. Для маёй спадарожніцы гэта апошні прыпынак. Прыязджае яна сюды кожную вясну ў дзень іх спаткання ў халодным трамваі, напярэдадні дня, калі скончылася вялікае вар'яцтва ўсяго свету, калі ў людзей з'явілася надзея пачуць цішыню, у якой бы зноў заспявалі саляўі.

Развітваючыся са мной, мая спадарожніца цалуе мяне — у ласкавых сумных вачах, якія я ніколі зноў не сустрэну, стомлены боль. Яна паклоніцца гэтай зямлі, што прытуліла яе каханне, і папросіць прабачэння. Жывыя ж заўсёды вінаватыя перад памерлымі.

Губляю з поля зроку адзінокую постаць, застаецца толькі позірк, які сагравае нават у сне, калі я бачу ізумрудны дворык, драўляны дах, адчуваю аскамісты смак спелых журавін, чую прывітальны трэск гордых птушак.

Аўтобус з Мінугла ідзе, ідзе ў іншую краіну, дзе людзі збераглі ў сабе сілу пераадоўваць адлегласць, межы, узведзеныя злом, каб пакланіцца магіле.

Я застаюся з надзеяй спаткаць калі-небудзь падобны горад, дзе кожную вясну цвітуць каштаны, адчуць на сабе цёплы позірк, пачуць ласкавае "дзяўчынка, калі ласка..."

Застаецца жаданне спаткаць прыгожых свабодных буслоў, якія ў палёце сваімі вялізнымі крыламі абдымаюць усю зямлю, быццам хочучы аб'яднаць яе. Я ведаю, што толькі яны могуць перадаць прывітанне тым сумным ласкавым вачам.

Жанна КАРАВАЦКАЯ, студэнтка Даўгаўпілскага педагагічнага ўніверсітэта.
Латвія.

КУЛЬТУРА

ЯШЧЭ АДЗІН ПМНІК КАЛІНОЎСКАМУ

Помнік публіцысту, паэту, дзеячу беларускага нацыянальнага адраджэння Кастусю Каліноўскаму афіцыйна адкрыты ў літоўскай горадзенай Шальчынкінаі. Ідэя стварэння такога помніка належыць Шальчынкінаіскаму цэнтру беларускай культуры. Па заказе Міністэрства культуры Беларусі яго зрабіў наш зямляк — вядомы скульптар Валяр'ян Янушкевіч.

ЗАМЕЖЖА

СЛОНИМЦЫ

Па розных прычынах і абставінах пакінулі родную Слонімсчыну мае землякі. Большасць з іх эмігрыравалі ў XX стагоддзі. Некалькі тысяч слонімцаў сёння пражывае ў Польшчы, Ізраілі, Германіі, Амерыцы, Канадзе, Бельгіі, Францыі, Аўстраліі, іншых краінах. Я ўжо не лічу Расію, дзе асталася шмат выхадцаў са Слонімсчыны. Яны там маюць вялікія пасады ў дзяржаўных і навуковых установах, выдаюць свае навуковыя працы, займаюцца мастацтвам і літаратурай.

Слонімцы ў свеце — бясконца тэма. Пошукі іх слядоў патрабуюць тэрміновай даследчай працы. Бо кожны пражыты год, дзесяцігоддзе, стагоддзе губляюць звесткі пра землякоў, абсыці ўвагай якіх проста нельга. Трэба шукаць сляды папулярнага ў 20—30-х гадах беларускага паэта **Сяргея Дарожнага**, які загінуў у ссылцы, будучы Камсамольск-на-Амуры. Дзесьці ў горадзе Яшкар-Ала знаходзіцца магіла рэпрэсаванага **Івана Бялькевіча** з вёскі Варонічы — беларускага мовазнаўцы, лексікографа і лексіколага, аўтара "Краёвага слоўніка ўсходняй Магілёўшчыны".

У 1921 годзе памёр у Здалбунаве Ровенскай вобласці, што на Украіне, беларускі драматург, паэт, празаік **Кандрат Лейка** з вёскі Збочна. На шылдачцы, якая прымацавана да жалезнага крыжа на запущанай і закінутай яго магіле, напісаны тэкст:

Нуда яго заваліла
На чужой полі,
У чужую зямлю палажыла —
Такая яго доля.

Такая доля напаткала і выдатнага слонімскага паэта **Гальяша Леўчыка**, які загінуў у Варшаве ў 1944 годзе.

Шмат знакамітых слонімцаў назаўсёды знайшлі свой спачыны ў Санкт-Пецярбургу. Сярод іх — хірург і анатам, былы рэктар Віленскага ўніверсітэта **Вянецслаў Пелікан**, **Канстанцін Пушкарэвіч** — доктар філалагічных навук, перакладчык, славіст-педагог, **Уладзімір Хлябцэвіч** — родны брат Яўгена Хлябцэвіча, беларускага крытыка, бібліографа, перакладчыка, і некаторыя іншыя.

У ЗША пражывае сёння былы слонімец **Іван (Джон) Вішнеўскі**.

Упершыню родную Беларусь наш зямляк наведаў сем гадоў назад. Пра яго візіт у Мінск паведамыла тады рэспубліканская прэса. "Я думаю, што прыеду ў несчас-

нае, бруднае мястэчка. А калі ўбачыў родную Беларусь, то быў проста ўражаны. Я зразумеў, што любоў да Радзімы застаецца ў маім сэрцы да самай смерці", — гаварыў тады Іван Вішнеўскі. Але гэта быў не проста эмігрант, які ад настальгіі і тугі завітаў на Бацькаўшчыну. Іван Вішнеўскі — кіраўнік буйнай амерыканскай фірмы "NDII" па інвестыцыях і продажу нерухомасці, мільянер. Яго фірма мае штогадовы абарот 165 мільёнаў долараў. Яна займаецца таксама будаўніцтвам офісаў і жылых дамоў.

Іван Вішнеўскі яшчэ і пісьменнік. Сем яго кніг, выдадзеных у Штатах, сталі бестселерамі. Тэма — амаль "па Карнегі": як максімальна выкарыстаць свае творчыя магчымасці. Адна з кніг надрукавана ў Маскве на рускай мове, а ўвесь прыбытак ад яе продажу пайшоў на патрэбы Беларусі. Наш зямляк-мільянер меркаваў "прывесці" ў Беларусь буйны бізнес Злучаных Штатаў, каб укласці вялікія грошы ў беларускую эканоміку. Нават быў распрацаваны план будаўніцтва ў Мінску гасцініцы, офісаў і катэджаў. Ішла размова і пра Слонім. Але хуткія палітычныя змены і нестабільнасць у Беларусі парушылі планы, задуманы так і засталіся няздзейсненымі. Ды хочацца верыць, што не ўсё яшчэ страчана.

З Амерыкі вярнемся ў Еўропу, найперш у сталіцу Бельгіі горад Брусель, дзе цяпер пражывае вядомы ў Бельгіі фармацэўт-гамеапат **Лаўрэн Клыбкі**.

Нарадзіўся наш зямляк у вёсцы Хадзьявічы Слонімскага раёна ў 1928 годзе. У час вайны немцы вывезлі яго ў Германію. Лаўрэн Клыбкі скончыў вярчэрныя курсы ў Лондане і Лювенскі ўніверсітэт у Бельгіі. Спачатку працаваў кіраўніком аптэкі ў Бруселі, а пасля ў Мехеліне. Маючы добрую практыку, у 1966 годзе адкрыў сваю ўласную аптэку. Добры кантакт з кліентамі, карысныя парады аптэкара ваблі людзей. Ён нават сам стварыў некалькі прэпаратыў, якія да сённяшніх дзён карыстаюцца попытам.

У 1977 годзе Л. Клыбкі зацікавіўся гамеапатыяй, паступіў на вярчэрныя курсы гамеапатычнай школы ў Бруселі, а праз чатыры гады адкрыў сваю лабараторыю.

Пасля абароны навуковай працы "Кава і яе ўздзеянне на чалавечы арганізм" Лаўрэна Клыбіка прынялі ў Асацыяцыю гамеапатаў Бельгіі.

БЕЛАРУСЫ ў ЛІТВЕ

● **Леў МІРАЧЫЦКІ.**

Яно прайшло ў войнах з польскімі і жамойцкімі феодаламі, прускімі і лівонскімі крыжакамі. За 23 гады свайго валадарання Віцень здзейсніў 11 паходаў у Прусію, 5 — у Лівонію, 9 — у Польшчу. Пра Віценья ў "Спевах" Яна Чачота апавядаецца:

Ды на трон Літвы сеў Віцень,
Князь рашучы, мудры, смелы.
Крыжакоў ён біў у сечах,
Ад Літвы адвёў іх стрэлы.

Светарам жа іх ён собіў.
І мяшчанам, што раўкамі
Прывялі яго пад Рыгу,
Каб змагаўся з крыжакамі.

Пад Браўнзберг, Каліш і Добжын
Ён хадзіў з сваёй літвою,
Праслаўляў наш край у свеце
Зброяй праведнай сваёю.

Нездарма ж і смерць да князя
Не змагла ўсё падступіцца.
Сам Пярун яго ў нябёсы
Узяў пад водбліск бліскавіцаў.

Як сцвярджае Тэадор Нарбут (1784—1864), князь Віцень быў забіты маланкай. Адначасова гісторык удакладняе, што з імем гэтага слаўнага збройнага рыцара звязана нараджэнне герба "Пагоня".

Працяг.
Пачатак у №№ 46—47.

Яго праца выклікала вялікую цікавасць у многіх краінах Еўропы, была апублікавана ў медыцынскіх часопісах Францыі, Бельгіі і Беларусі. Адно з апошніх яго навуковых даследаванняў "Уплыў радыеактыўнасці на жывыя арганізмы" выйшла з друку на французскай мове ў Бруселі ў 1995 годзе.

Амаль штогод наш зямляк бывае на Бацькаўшчыне. Ён наладжвае супрацоўніцтва з беларускімі медыкамі для апрабавання гамеапатычных сродкаў супраць хвароб, выкліканых радыяцыяй. "Хоць усё мае свядомае жыццё праходзіць далёка ад Беларусі, — гаворыць спадар Лаўрэн, — я заўсёды думаю, як дапамагчы людзям на Бацькаўшчыне". А нядаўна слонімі фармацэўт з Бельгіі перадаў для музея "Беларусы ў свеце", які існуе ў Мінску ў Цэнтры імя Ф. Скарыны, некалькі каштоўных рэліквій. Гэта вышыты беларускім арнамантам касцюм, у якім Лаўрэн Клыбкі выступаў у час вучобы ў Лювенскім ўніверсітэце, дакументы, фатаграфіі 40-х—50-х гадоў, звязаныя з жыццём і дзейнасцю беларускай эміграцыі...

Да сказанага хочацца дадаць, што Лаўрэн Клыбкі жанаты з бельгіянкаю Жанін Сакрэ. Яны маюць дзюх дачок Сафію і Надзею, а таксама ўнукаў — Бенжаміна і Валяціну.

З Бельгіі завітаем да слонімцаў у Парыж. Дарэчы, класік французскай паэзіі П'ём Апалінэр (сапраўднае прозвішча Уладзімір Аляксандр Апалінары Кастравіцкі) быў родам з Кастравіцкіх. Гэты род пачынаецца з вёскі Кастравічы. Адсюль родам маці П'ёма Апалінэра.

Сёння ў Парыжы пражывае зям'ёй славуты на ўсю Еўропу спявак з Вёскі Какошчыцы **Аркадзь Валадось** — вядучы барытон Францыі. Ён скончыў Санкт-Пецярбургскую кансерваторыю, дзе пазнаёміўся з французскай спявакай. Яны закахаліся, пажаніліся і ў 1979 годзе пераехалі ў Парыж. У 1992 годзе Аркадзь Валадось быў у Мінску на гастролях. Ён выконваў партыю Грознага ў оперы М. Рымскага-Корсакава "Царская нявеста" і меў вялікі поспех.

Шмат знакамітых слонімцаў сёння ў Польшчы: гісторык **Тадэвуш Сасніскі**, паэт **Збігнеў Талачыньскі**, артыстка тэатра і кіно **Аліна Яноўская**, многія іншыя.

Каб раскажаць пра ўсіх слонімцаў у свеце, трэба напісаць вялікую манаграфію. Радуе адно: дзе б ні жылі мае землякі, яны заўсёды памятаюць, што іх радзімай з'яўляецца Слонімсчына — чужоўны і багаты на таленты куток Беларусі.

Сяргей ЧЫГРЫН.

АГУЛЬНАЯ МІНУЎШЧЫНА ПАТРАБУЕ ПАШАНЫ

Шмат хто ў час той, кажуць, бачыў, Як між хмар, дзе золак мройны, На кані, бы месяц, белым, Пралятаў ён, рыцар збройна.

Стольняе месца Вялікага княства Літоўскага Наваградка ўжо ў ранні перыяд сваёй гісторыі меў унікальнае абарончае збудаванне: замак з сямю бавымі вежамі і вялікім дзядзінцам пасярэдзіне. Пабудаваны на ўзвышшы ў старажытным цэнтры горада, замак выконваў функцыі велікакняжацкай рэзідэнцыі і адначасова быў сховішчам у момант нападу. Цытадэль належала да самых магутных у краіне. Да яе сцен, абкружаных вадзяным ровам, неаднойчы падыходзілі варожыя войскі. У 1314 годзе абаронцы замака мужна вытрымалі націск крыжакоў на чале з магістрам Генрыхам фон Плоцке, а пазней аблогу татарскай арды Султана Біці-Гірэя (1505 год). Кожны раз пасля варожага нападу замак адбудовываўся і перабудовываўся. Двойчы бралі замак войска маскоўскага цара Аляксея Міхайлавіча. І горад, і замак падчас асады моцна пацярпелі. Аднак самы

значны ўрон быў нанесены ў час Паўночнай вайны шведамі (1706 год), калі ўцалелі толькі тры вежы (Дазорца, Шчытоўка, Касцельная).

З той далёкай пары наваградскі замак больш не адбудовываўся, а стаў помнікам колішняй сумеснай беларуска-літоўскай супольнасці, сведчаннем нашай агульнай гісторыі, да якой мы звяртаемся з глыбокай пашанай.

ВІЛЕНСКІ ПЕРЫЯД ЛІТОВСКА-БЕЛАРУСКАГА ДЗЯРЖАВЫ

Пасля таго як ад грознага паганскага бога Пярэна загінуў адважны Віцень, яго сын Гедымін (каля 1275—1341) не стаў жыць у Наваградку. Мабыць, паслухаўся вешчуна Ліздэйкі і перанёс сваю рэзідэнцыю ў азэрны край — у Трокі. Ён стараўся "прыдаць трывалую спайку новай дзяржаве", імкнуўся да развіцця гаспадаркі і гандлю. Адначасова, як і бацька, любіў паходы, бываў на прыродзе. І вось аднойчы ў даліне Свентарога яму ўдалося з лука забіць тура. Усцешаны здабычай, ён прылёг адпачыць на мядзведжай поспіцы паблізу ракі. Добра было тут яму. Адчуваў сябе шчаслівым: з Віліі павяваў

В ОГНИШЧА дагарала...
Цяпер, амаль нічога ўжо не асвятляючы вакол, толькі тлела таямніча і задуменна, пабліскваючы-пераліваючыся залаціста-чырвонымі вуголлямі... Гэта было надзвычай прыгожае відовішча... І вельмі не хацелася яго парушаць...

Андрэй падумаў яшчэ крыху, потым усё ж прыўзняўся і, навобмацак узяўшы некалькі сухіх галінак, нетаропка кінуў іх у вогнішча.

— Падкінь яшчэ, — папрасіла Хрысціна. — Холадна.

Андрэй падкінуў яшчэ, а Ігар, паглядзеўшы на гадзіннік, устаў.

— Пойдзеш? — спытаў Андрэй, і Ігар кінуў сцярджална. — Рабіць табе няма чаго!

Ігар нічога не адказаў.
— Ты што, і сапраўды верыш у тое, што сказаў той стары?

— А ты?
Цяпер ужо Андрэй не адказаў нічога. Ён паціснуў плячыма і зноў пачаў падкідваць у агонь сухія галінкі.

— Не хадзі! — ціха сказала Хрысціна. — Я баюся!

Ігар усмінуўся, уключыў ліхтарык, выключыў яго... зноў уключыў...

— Казкі ўсё гэта! — ён зноў выключыў ліхтарык, паклаў яго ў кішэню. — Лухта!

— А калі не?

— Вось я і праверу!

І, павярнуўшыся, Ігар нетаропка, павольна пакрочыў да возера. А Андрэй з нейкім незразумелым унутраным бо-лем паспеў заўважыць, як ускінуліся блакітныя вочы Хрысціны яму ўслед.

Андрэй сцяў зубы.

— Не трэба было мне ехаць сюды! — міжволі падумалася яму. — Бачна ж... усё ж бачна... простым вокам бачна...

Сцяжынка да возера крута збягала ўніз, а вакол быў лес... І таму постаць Ігара даўно ўжо знікла, растварылася ў суцэльнай цемры.

— Трохкутнік... — горка ўсміхаючыся, падумаў ён. — Класічны, банальны, зашмаль-

цаваны ў сотнях тысяч літаратурных сюжэтаў трохкутнік...

Андрэй уздыхнуў.

— Гэты трэці лепшы за цябе ва ўсіх адносінах! — сказаў ён сам сабе. — Ён прыгажэйшы, дужэйшы, смялейшы за цябе! Цікава, ці пайшоў бы я туды, вось так, адзін... ноччу... асабліва пасля гэтых учарашніх баек?

— Чаму ты не пайшоў з ім?

— Што? — ахоплены сваімі думкамі, Андрэй не адразу і зразумеў, што гэта ўжо і не ягоныя думкі, што гэта спытала Хрысціна...

— Ты проста спалохаўся!

Андрэй больш за ўсё ўразілі нават не самі крыўдныя словы... Больш за ўсё ўразіў тон. Андрэй проста не ведаў, што адказаць ёй... І таму не адказаў нічога. Ён проста ўстаў.

— О, Божа! — прашаптала Хрысціна дрыжачымі вуснамі. — Ігар! Гэта з ім штосьці!

Нейкі час яны нерухома стаялі побач і трывожна слухалі падманліваю цішыню кароткай чэрвеньскай ночы... І, нават не дакранаючыся да дзяўчыны, Андрэй адчуў раптам, што яна ўся дрыжыць...

— Чаму ён... — голас Хрысціны быў нейкі хрыплы, надломлены... — Чаму... чаму ён замаўчаў?!

Трэба было штосьці ёй сказаць, супакоіць... Але вусны не хацелі слухацца... Андрэй зноў успомніў таго ўчарашняга старога... Ягоныя байкі наконт гэтага возера...

Тады яны і сапраўды здаліся Андрэю проста байкамі...

— Трэба ісці... — прашаптаў ён і таксама не пазнаў свайго

— Ігар! — трывожным шэптам паклікала Хрысціна. — Ігар, дзе ты?!

Возера маўчала...

— Ігар! — зноў паклікала Хрысціна і, адпусціўшы руку Андрэя, зрабіла крок наперад.

— Не падыходзь!

Андрэй схпіў дзяўчыну і з сілай ірвануў яе назад, да сябе. Яны сутыкнуліся... Хрысціна, прытуліўшыся да Андрэя, горка заплакала.

— Ігар... — шаптала яна скрозь слёзы, — Божа мой, Ігар... Што ж гэта такое, Андрэй? Што ж гэта такое...

— Пойдзем адсюль! — хрыпла прашаптаў Андрэй. — Хутчэй.

Штосьці плёснула ў трыснягу... рыба — не рыба, звер —

Генадзь АЎЛАСЕНКА

ЛЯСНОЕ ВОЗЕРА

АПАВЯДАННЕ

— Куды ты?! — устрывожана спытала Хрысціна.

Андрэй маўчаў.

— А я?! Ты што, пакінеш мяне адну?

Яны глядзелі адзін аднаму ў вочы. І Хрысціна першая не вытрымала, адвела погляд.

— Я пажартавала... — ціха сказала яна. — Прабач, калі ласка... Сядай! Ды сядай жа ты!

Андрэй паслухмяна сеў.

І менавіта ў гэтую самую хвіліну аднекуль, з боку возера, да іх слыху данёсся адчайны чалавечы крык. Дакладней, крык гэты быў амаль што нечалавечы... столькі ў ім было жаху, болю, адчаю...

І Андрэй, і Хрысціна ўскочылі на ногі амаль адначасова. І ў гэты самы момант крык раптам абарваўся рэзка і адразу, так, нібыта чалавеку, які крычаў, заціснулі, забілі чымсьці рот.

голосу. — Каб даведацца... Мне...

— Нам! — Хрысціна моцна ўхапіла Андрэя за руку. — Я не застануся тут адна.

І яны пайшлі.

Ноч была ціхая, бязвоблачная. І неба, на здзіўленне, зорным, але час маладзіка... А ліхтарыка ў іх не было. І таму ішлі яны вельмі павольна, спатыкаючыся на пні і карэнні, натыкаючыся на галінкі дрэў. Андрэй раптам уявіў сабе, як ішоў тут Ігар. Вось ён ужо каля возера. І раптам адтуль, з возера, з гэтай падманлівай вады...

Усё так, як і казаў той стары...

Ногі зрабіліся нібыта з ваты, а сэрца моцна стукала ў грудзях. Хрысціна ішла побач, моцна трымаючы Андрэя за руку.

Возера было зусім побач, вось-вось павінна паказацца сярод дрэў...

не звер... плёснула... зашапацела... нібыта хтосьці вялізны і нязграбны лез, прабіраўся праз густы трысняг сюды, да берага... І раптам да слыху Андрэя данёсся чыйсьці выразна чутны ўздых...

— А-а-а! — нема закрычала Хрысціна, кідаючыся прэч. Андрэй бег услед за ёю... А вогнішча ўсё не было і не было... Раптам перад імі зноў бліснула вада.

— О, не! — прастагнала Хрысціна. — Толькі не гэта!

У трыснягу зноў штосьці зашапацела... Яны зноў кінуліся прэч. І раптам убачылі вогнішча...

Яно гарэла ярка, на дзіва ярка... а непадалёку сядзеў Ігар. Сядзеў і проста глядзеў на іх.

Усё так, як і казаў той стары...

— Ігар! — узрадавана кінула-

ся да яго Хрысціна, але Андрэй паспеў схпіць яе за руку.

— Не падыходзь да яго!

— Чаму? — Хрысціна недаўменна паглядзела на Андрэя. — Гэта ж Ігар!

— Гэта не Ігар!

— Значыць, я не Ігар? — Ігар паціснуў плячамі і ўсмінуўся.

— А хто ж тады я?

Андрэй нічога не адказаў. Ён стаяў, маўчаў і глядзеў...

Глядзеў прама на Ігара... Ці на таго, хто выдаваў сябе за яго.

Хрысціна бездапаможна паглядзела на Андрэя, потым на Ігара, зноў на Андрэя...

— Ды вы што?! — Ігар ускочыў на ногі. — Вы што, звар'яцелі?

— Ты мокры! — хрыпла сказаў Андрэй. Чаму ты мокры?

— Мокры? — Ігар уважліва паглядзеў на сваё адзенне. — Ну, мокры! Што з гэтага?

— Ты не Ігар!

— О, Божа! — Ігар засмяўся, але адразу ж змоўк. — Вы гэта знарок, так?! Вас разлаваў мой жарт... І вы спецыяльна... Ён глядзеў на Андрэя, нібы чакаючы чагосьці...

— Ты не Ігар! — паўтарыў Андрэй. — Не ведаю, хто ты, але ты не Ігар!

— Ідыёт! — закрычаў Ігар, сціскаючы кулакі і робячы крок наперад. — Ты мяне "дастаў", дэбіл!

Ён змоўк, заўважыўшы ў руцэ Андрэя нож.

— Не падыходзь! — папярэдзіў той. Лепей не падыходзь!

— Дэбіл! — паўтарыў Ігар за злосцю і зноў апусціўся на траву. — Ды калі б я быў якім-небудзь тапельцам... ды што мне тады твой нож! Паварушы мазгамі, ідыёт! — ён абхапіў галаву рукамі. — Я ідыёт! Знайшоў з кім жартваць...

Ён зноў змоўк... Андрэй таксама маўчаў... Маўчала і Хрысціна, спалохана пераводзячы погляд з аднаго на другога... А вогнішча ўжо амаль дагарэла... І было надзіва ціха і няўтульна на маленькай лясной палянцы...

прахаладай ветрык, не заўважыў, як і заснуў. Бачыць: на гары, якую ў народзе звалі Кривою, стаіць воўк, прычым жалезны. І раптам гучна завыві, быццам цэлая зграя, хоць вушы закладвай.

— Што азначае гэты дзіўны сон? — прачнуўшыся, пытае ў вешчуну Крывз Крывэйта.

— Князь вялікі Гедыміне, воўк гэты азначае новы замак, — з упэўненасцю адказаў дарадца.

— А галасы ваўкоў?

— Гэта слава пра яго, што пойдзе ў людзі.

А яшчэ вялікі князь пачуў: "Тут будзе і горад цудоўны..."

Па ацэнках многіх даследчыкаў, Гедымін быў чалавекам здольным і разумным, справядлівым і дзейным. За час свайго кіравання дзяржавай (1316—1341) шмат добрага зрабіў для яе. Вільня пры ім стала цэнтрам як беларускіх, так і летувіскіх земляў. Аб'яднаны працэс ён праводзіў рознымі спосабамі. Каб больш цесна звязаць Віцебскае княства з цэнтрам, свайго сына Альгерда ажаніў з дачкою віцебскага князя Яраслава (1320). Гедымін далучыў да Вялікага княства Літоўскага Бярэсце з Падляшшам і Драгічын. Падпарадкаваў таксама Турава-Пінскую зямлю, за якую давялося змагацца з татарамі. Выдаўшы дачку Марыю за цвярскога князя Дзмітрыя Міхайлавіча, імкнуўся ўмацоўваць добрыя стасункі з Ноўгарадам і Псковам, з Маскоўскім княствам. Дзеля важных палі-

тычных спраў і "дзеля міру" выдаў сваю дачку Альдону за сына польскага караля Уладзіслава Лакетку — Казіміра.

АЛЬГЕРД, ВЯЛІКІ КНЯЗЬ ЛІТОВСКИ
Альгерд, вялікі князь літоўскі (1296—1377), быў трэцім сынам Гедыміна, бацькам 12 сыноў (Ягайлы, Свідрыгайлы і іншых). Ажаніўся ён з Марыяй, дачкою віцебскага князя Яраслава.

Князь Альгерд у гісторыі Вялікага княства Літоўскага — асоба неардынарная. Ён неаднаразова ўдзельнічаў у абароне Айчыны, ажыццявіў нямала слаўных учынкаў.

Утаймоўваў крыжакоў ён, Розныя плямёны.
У Альгерда ўрад быў мудры, Добрыя законы.

А чужынец лез — дадому
З роднай гнаў сьвятліцы.
Прысланяў сваё кап'ё ён
Да яго ж стапцы.

Тут маецца на ўвазе паход Альгерда на Маскву, калі яго войскі нечакана з'явіліся на Паклоннай гары і вялікі князь маскоўскі Дзмітрый Іванавіч быў вымушаны багатымі дарамі задобрыць Альгерда, які згадзіўся на мір, але сказаў маскоўскаму князю: "Хоць мы з табой памірыліся, але мне інакш не выпадае, як толькі прысланіць кап'ё да сцяны твайго горада Масквы, каб славу ўчыніць, што вялікі князь літоўскі, рускі і жамойцкі Альгерд кап'ё сваё да Масквы прысланіў."

ВЯРТАННЕ

ОПЕРА Антона РАДЗІВІЛА НА МІНСКАЙ СЦЭНЕ

У Нацыянальным акадэмічным тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь у рамках Еўрапейскіх дзён "Агульная спадчына" адбыўся спектакль-опера "Фаўст" на музыку Антона Генрыха Радзівіла на лібрэта, напісанае Гётэ. Іх сустрэча адбылася ў 1814 годзе, а прэм'ера оперы

прайшла ў 1835-м у Берліне. Апошні раз опера была пастаўлена ў Лондане ў 1880 годзе і пратрымалася ў рэпертуары восем сезонаў.

І вось зараз, больш чым праз стагоддзе, твор нашага вядомага земляка з пэпхам узноўлены на сцэне Нацыянальнай оперы ў пастаноўцы заслужанага артыста Беларусі Віктара Скоробагатава.

Перад пачаткам оперы да ўдзельнікаў спектакля і гледачоў звярнуліся Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Федэратыўнай Рэспублікі Германіі ў Рэспубліцы Беларусь Хорст Вінкельман і міністр культуры Беларусі Аляксандр Сасноўскі.

НА ЗДЫМКАХ: Аляксандр САСНОЎСКІ (злева) і Хорст ВІНКЕЛЬМАН; сцэна з оперы "Фаўст".

БелТА.

ЖЫЦЦЁВЫЯ СЮЖЭТЫ

КВЕТКІ Ў НЕБЕ ДЛЯ Кацярыны МАЗАКОВАЙ

Кацярына МАЗАКОВА

— Кацярына, з чаго ўсё пачыналася?

— У дзяцінстве любіла чытаць кнігі пра палярных лётчыкаў і марыла стаць пілотам. Неяк даведлася, што ў Мінску ёсць авіяклуб. Мне на той час споўнілася адзінаццаць, і паступіць у авіяклуб я магла толькі праз пяць год. Праўда, тых, у каго быў разрад па нейкаму віду спорту, прымалі крыху раней. Таму пачала ўзмацненна займацца ручным мячом і роўна ў 15 прыйшла ў авіяклуб. Аднак там самалётнага спорту, пра які я марыла, не было (толькі верталётны і парашутны). Да таго ж у мамі узросце прымалі толькі ў парашутны. І я вырашыла: пачну з яго, а там паглядзім. Скончыла — і зразумела: без гэтага больш не змагу.

— Першы раз страшна было?

— Абсалютна дакладна, што страшна не было. Наадварот — цікава. Я ўпершыню ляцела на самалёце, упершыню скакала з парашутам. Мне вельмі хацелася, каб скачок адбыўся як мага хутчэй. Спачатку ён планавалася на люты, але з-за дрэннага надвор'я адбыўся ажно 16 сакавіка. А галоўнае — ужо пасля першага скачка я зразумела, што без неба не ўяўляю свайго далейшага жыцця.

— У чым жа прыцягальная сіла гэтага віду спорту?

— Мы ў авіяклубе часам думаем: як людзі жывуць, не зведаўшы адчування свабоднага палёту? Гэта сапраўды незабыўныя хвіліны. Помню: лячу, а пада мной невялікае воблачка. І раптам у ім, як у люстэрку, бачу сябе, і тут жа

Якім можна ўявіць чалавека, ведаючы толькі тое, што ён здзейсніў больш за 2 200 скачкоў з парашутам? Думаю, фантазія большасці з нас адразу намалюе вобраз гэткага бравага ваякі-дэсантніка... Аднак у жыцці ўсё значна цікавей. У Нацыянальным авіяклубе Беларусі мне давалося пазнаёміцца з Кацярынай Мазаковай. Гэта менавіта яна такую неймаверную колькасць разоў лунала ў паднябессі пад купалам парашута.

Пра гэтую маладую і вельмі абаяльную жанчыну можна сказаць адно: яна "на сваім месцы". Захапленне парашутным спортам перарасло ў прафесію: Кацярына скончыла інстытут фізікультуры, зараз працуе старшым інструктарам-парашуцістам у Нацыянальным авіяклубе. Акрамя таго, сёлета паступіла ў Міжнародны інстытут менеджменту: марыць быць эканамістам і прымяніць набытыя веды менавіта ў сваім авіяклубе.

— рознакаляровая вясёлка! Хіба такі чуд можна яшчэ дзе-небудзь сустрэць?

У нашым авіяклубе ўжо склаўся своеасаблівы парашутнае брацтва, дзе людзі разумеюць адзін аднаго з паўслова, дзе заўсёды можна разлічваць на ўзаемадапамогу. І тыя, хто прыходзіць да нас упершыню, адразу гэта адчуваюць: у іншых абставінах для наладжвання такіх адносін патрэбны доўгі час, а тут за некалькі гадзін можна знайсці сяброў.

А ўвогуле парашуцізм — спорт для моцных людзей і фізічна, і маральна. Часам вынік залежыць не ад навыкаў, а ад пэўных валявых якасцей, здольнасці чалавека кіраваць сваім характарам. Тым больш, што падчас скачка могуць узнікнуць самыя нечаканыя сітуацыі.

— Напрыклад, парашут сапсуецца...

— У мяне ўжо двойчы ўзніклі праблемы з асноўным парашутам. Галоўнае, не паникаваць, не разгубіцца, а за

Асалода свабоднага палёту.

некалькі секунд прыняць правільнае рашэнне. І што цікава: за гэтыя імгненні я столькі паспявала абдумаць, быццам усё цягнулася цэлую гадзіну!

— У вас двое сыноў. Ці хочаце вы, каб яны таксама займаліся парашутным спортам?

— Павінен быць іх выбар. Увогуле дзеці рана пазнаёміліся з жыццём авіяклуба, дзе часта бывалі разам са мной і бацькам: муж таксама парашуціст, уваходзіў у свой час у зборную Савецкага Саюза, здзейсніў больш за 4 000 скачкоў. Нікага націску на выбар сыноў з нашага боку не будзе.

— Вы старшы інструктар-парашуціст. Што гэта за работа?

— Па-першае, вяду заняткі са спартсменамі, якія прадастаўляюць Беларусь на розных спаборніцтвах, па-другое — працую ў праграме "1А", што дзейнічае ў нас ужо чатыры гады. Гэта своеасаблівы "экспрэс-метад" навучання: пасля некалькіх гадзін заняткаў скачыць з парашутам можа кожны жадаючы. Да нас прыходзяць людзі самых розных узростаў, часам сем'ямі — дзед з унукам, муж з жонкай, бацька з сынам. Адны марылі пра парашут усё жыццё, для іншых скачок з вышыні — своеасаблівы спосаб самасцвярджэння.

— Няўжо ўсе яны адразу адважваюцца на скачок?

— Звычайна адважваюцца. Але ў маёй практыцы быў выпадак, калі юнак чатыры разы вяртаўся на аэрадром у самалёце, так і не пераадолеўшы страх перад вышыняй. Многія ж з тых, хто зрабіў свой першы скачок, пасля раскажваюць, што гэта стала пераломным момантам у іх жыцці, прымусіла па-

верыць ва ўласныя сілы. Калі чуеш падобныя водгукі і бачыш шчаслівыя твары людзей — робіцца вельмі прыемна. Хаця сама работа складаная: інструктар пастаянна знаходзіцца ў псіхалагічным напружанні, адчувае асабістую каласальную адказнасць за кожнага навучэнца.

— Колькі чалавек ужо скарысталі праграму "1А" і чаму вы яе не рэкламуеце?

— Жадаючых скачыць з парашутам шмат: у мінулыя гады да нас звярнулася каля 600 чалавек, сёлета — 1 100. А не рэкламуем, бо, па-першае, праграма "1А" — не асноўная мэта авіяклуба, а па-другое, пакуль мы проста не справімся з вялікім напылам людзей.

— Ці дарогое задавальненне — скачок з парашутам?

— За адзін скачок трэба заплаціць каля 10 долараў ЗША, пры паўторных скачках кошт значна зніжаецца.

— Напэўна, у парашуцістаў існуюць свае адметныя традыцыі!

— Канешне. Напрыклад, святкаванне "юбілеяў" — так мы называем пяцісотыя, тысячныя, двух-, трохтысячныя скачкі. Яны адзначаюцца не толькі на зямлі, але абавязкова і ў небе. Пакуль не раскрываецца купал, парашуцісты паказваюць самыя розныя фігуры групавой акаратыкі, узяўшыся за рукі ўтвараюць своеасаблівы карагод, віншуюць юбіляра. Ніколі не забуду, як на вышыні некалькіх тысяч метраў мне падарылі букет кветак...

— Ці ёсць у вашым жыцці яшчэ якія-небудзь захапленні, акрамя парашута?

— Вельмі люблю плаваць. Можна таму, што вада і неба ў нечым падобныя...

Гутарыла
Нэлі ПРЫВАЛАВА.

ДЗІЦЯЧАЯ ЧЫТАНКА

СНЕЖАНЬ

- Снежань зіму пачынае, а год канчае.
- Мароз у снежні і снег вышэй хаты — будзе год багаты.
- Сухі снежань — сухая вясна, сухое лета.

СКОРАГАВОРКІ

- На двары стары баран грукаў зранку ў барабан.
- Скача чапля па балоце, чачотачка ў чароце, а чубаты чачот топча, топча агарод.
- Добра ўсюды добраму, добраму ўсюды добра.

СМЯШЫНКІ

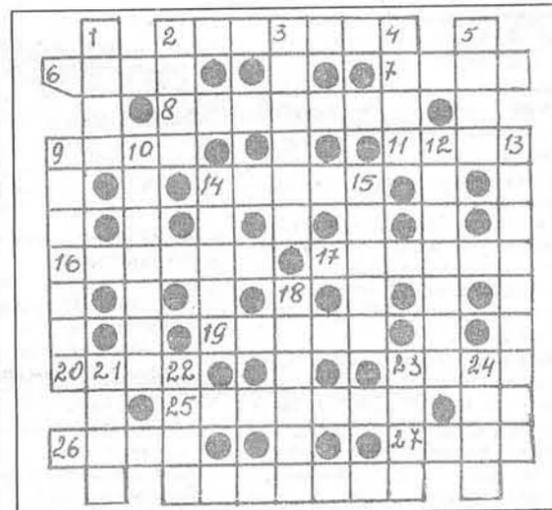
- Я загадала табе схадзіць да зубнога ўрача. Ты быў у яго!
- Быў.
- Як зуб, баліць яшчэ!
- Не ведаю, урач яго пакінуў у сябе.

- Лідачка, у цябе такія чыстыя белыя рукі... Скажы, што ты робіш, каб скура была такая далікатная!
- Нічога... Абсалютна нічога!

КРЫЖАВАНКА

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 2. Уцепленае памяшканне для зімоўкі пчол. 6. Гранічная лінія якой-небудзь паверхні, ускраіна чаго-небудзь. 7. Прыродная фарба. 8. Чародка звяроў або птушанят, народжаных, выведзеных адной маткай. 9. Рака ў Якуціі. 11. Лагер, месца стаянкі. 14. Прыток Куры. 16. Рака ў Краснаярскім краі. 17. Сцябло льну, канопляў пасля мачэння або вылежкі. 19. Балотная трава. 20. Цвёрды мінерал са слямі рознай афарбоўкі (выкарыстоўваецца для ўпрыгажэння і дробных вырабаў). 23. Першая састаўная частка складаных слоў, якая па значэнню адпавядае слову агранамічны. 25. Травяністая расліна сямейства складанакветных. 27. Рака ў Францыі. 28. Вечназялёная пахучая расліна.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Паўвостраў у Чорным моры. 2. Паўднёвая трапавая расліна сямейства ружакветных. 3. Трапічная расліна. 4. Від цвёрдага паліва, якое атрымліваецца з вугалю. 5. Горад на Дняпры. 9. Грызун з каштоўным футрам. 10. Паўночная марская птушка. 12. Вадзяная ці балотная расліна з раскідзістай мяцёлкай і каленчатым сцяблом. 13. Прынада для лоўлі рыб. 14. Маладая трава, якая вырасла на месцы скошанай у той жа год. 15. Злакавая расліна. 18. Птушка сямейства крумкачовых. 21. Штучная або прыродная пячора. 22. Стальны трос для выплоўвання і знішчэння падводных мін. 23. Сталіца Ганы. 24. Усходы, пасевы азімых збожжавых культур.

Склала Ірына БЕКІШ.

Пасля скачкоў.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства "Радзіма").

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела — член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнікі
Юрась ЛЯШКЕВІЧ,
Леанід МАРАКОЎ.
Спецыяльныя карэспандэнты
Нэлі ПРЫВАЛАВА,

Віктар СТАВЕР.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

НАШ АДРАС: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: (+375-17) 213-31-97, 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 1 625 экз.
Зак. 2360.
Падпісана да друку 6.12.1999 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).